Văn tuổi thơ

TẠP CHÍ Toán học & Văn học TRONG NHÀ TRƯỜNG
JOURNAL OF MATHEMATICS AND LITERATURE IN SCHOOL

DÀNH CHO CẤP TIỂU HỌC

ISSN: 2734-9276

Số tháng 2 năm 2023

VIỆN NGHIÊN CỨU SÁCH VÀ HỌC LIỆU GIÁO DỤC - BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

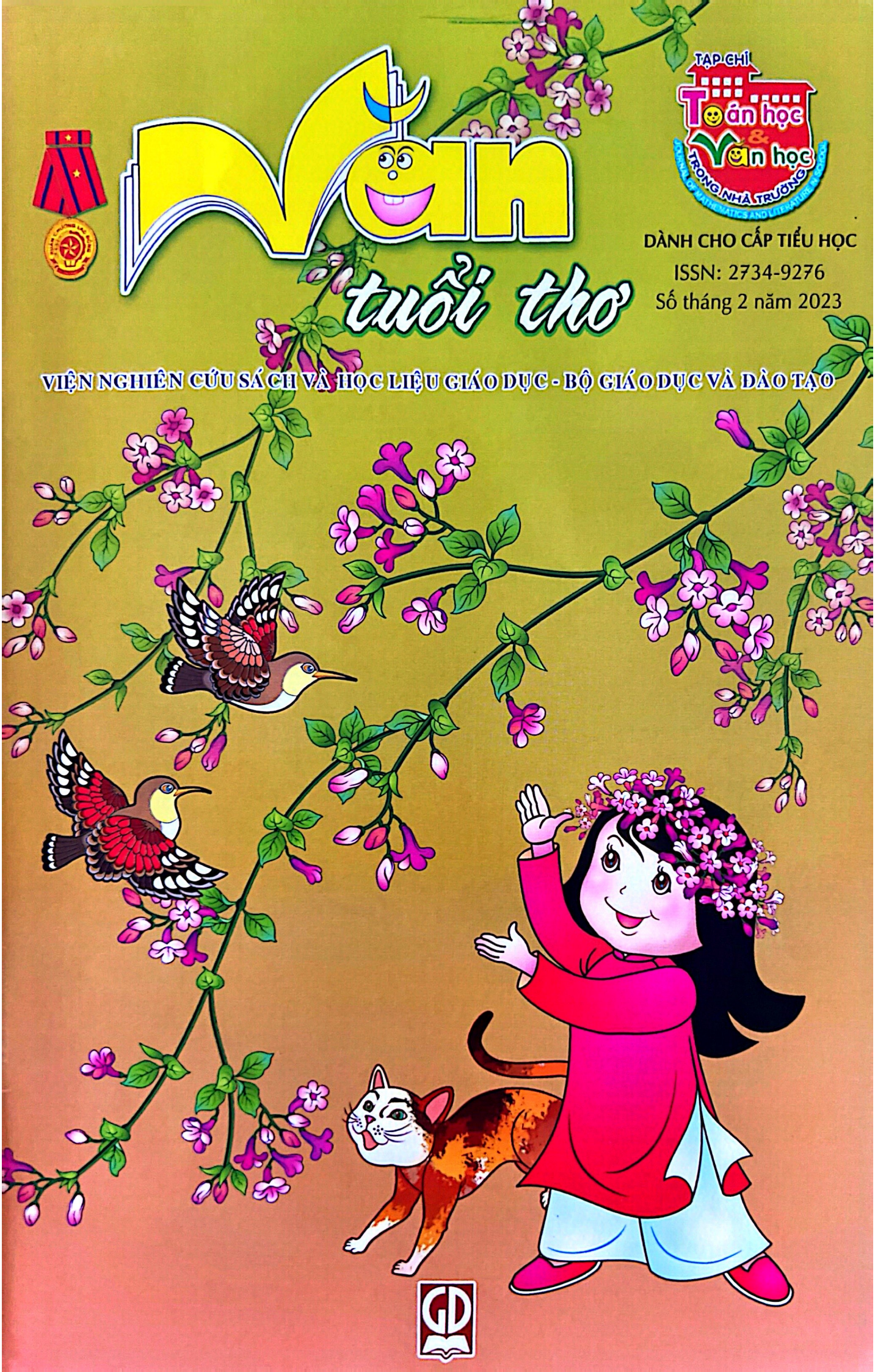

TOÁN HỌC VÀ VĂN HỌC TRONG NHÀ TRƯỜNG

Journal of Mathematics and Literature in School

TẠP CHÍ CỦA VIỆN NGHIÊN CỨU SÁCH VÀ HỌC LIỆU GIÁO DỤC

CHỊU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN
Tổng Giám đốc NXBGDVN
Hoàng Lê Bách
Tổng biên tập NXBGDVN
Phạm Vĩnh Thái
Viện trưởng Viện NCS&HLGD
Phan Xuân Thành

TỔ CHỨC BẢN THẢO & CHỊU TRÁCH NHIỆM NỘI DUNG
Phó Tổng biên tập NXBGDVN
PGS. TS Nguyễn Văn Tùng
Phó Tổng biên tập Tạp chí
TS. Lê Hồng Mai

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP
ThS. Đặng Nguyệt Anh
Nhà thơ Phạm Đình Ân
TS. Xuân Thị Nguyệt Hà
ThS. Trần Mạnh Hưởng
PGS.TS Nguyễn Thị Ly Kha
TS. Nguyễn Đức Khuông
GS. Lê Văn Lan
Nhà văn Lê Phương Liên
PGS.TS Trần Thị Hiền Lương
TS. Trịnh Cam Ly
GS.TS. Lê Phương Nga
TS. Trần Thị Quỳnh Nga
PGS.TS. Phạm Văn Tình
TS. Lê Hữu Tỉnh
Nhà văn Trần Quốc Toàn

TỔNG BIÊN TẬP
TS. Trần Hữu Nam
PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
TS. Lê Hồng Mai
Trần Thị Kim Cương
THƯ KÍ TOÀ SOẠN
Hồ Quang Vinh
BIÊN TẬP
Lê Hồng Mai
Dương Trà Mi
BÌA: Vinh Nguyễn
MĨ THUẬT: Trần Quỳnh
PHÁT HÀNH:
Trần Minh Hiền (Trưởng phòng)
HÀNH CHÍNH – TỔNG HỢP:
Hoàng Kim Phượng (Trưởng phòng)

TOÀ SOẠN:
187B - Giảng Võ - P. Cát Linh -
Q. Đống Đa - TP. Hà Nội
Điện thoại - Email:
* Biên tập: 0243.5122847
vantuoitho2020@gmail.com
* Phát hành: 0243.5142649
phathanhvantho@gmail.com
* Hành chính: 0243.5121606

Liên hệ đặt báo dài hạn tại Bưu điện gần nhất theo mã C 668.1

8 (V)
GD - 23 534/GP - BTTTT Mã số: BV03M23

GPXB số 534/GP - BTTTT ngày 19/11/2020.
In tại Nhà máy in Bộ Quốc phòng.
In xong và nộp lưu chiểu tháng 2/2023

*Mời các em tham dự cuộc thi **Vui học Tiếng Việt** bằng cách giải quyết các thử thách dưới đây. Bài dự thi gửi về Toà soạn bằng một trong hai cách: Gửi thư về địa chỉ: **Văn tuổi thơ, 187B Giảng Võ, P. Cát Linh, Q. Đống Đa, Hà Nội** hoặc gửi mail về hòm thư: **vantuoitho2020@gmai.com***

Vui học Tiếng Việt

Đề thi tháng 2.2023

I. Đố vui – vui đố

Là từ ngữ gì?

Mời bạn trổ tài nhìn hình đoán chữ:

II. Hỏi nhanh – đáp gọn

Câu 1. Trong bài hát *Mùa xuân của bé*, nhạc sĩ Trần Đức Tâm đã so sánh *mùa xuân của bé* với âm thanh gì?

Câu 2. Which tree does Vietnamese people often use to decorate their house in Tet holiday?

Câu 3. *Không sơn mà đỏ,*
Không gõ mà kêu,
Không khều mà rụng?
Là những sự vật/ hiện tượng tự nhiên gì?

Câu 4. *Hoa màu trăng trắng, nhỏ xinh*
Thình lình, nhuỵ tím nép mình trong hoa
Gió đưa, hoa lá la đà
Tháng ba nở rộ, ấy là cuối xuân.
Là hoa gì?

Câu 5. Có bao nhiêu từ chỉ đặc điểm, tính chất trong câu thơ sau:

Mọc giữa dòng sông xanh
Một bông hoa tím biếc

(Thanh Hải, *Mùa xuân nho nhỏ*)

Câu 6. Phân tích thành phần chủ ngữ và vị ngữ trong câu: "Nhiều hình ảnh rực rỡ hiện ra trước mắt lim dim của Điều".

(Nguyên Hồng, *Con chó vàng*)

Câu 7. Trong khổ thơ sau có biện pháp tu từ gì?

Chiều tang tảng sáng
Nắng ửng, chợ tan
Lưng trời bông gạo
Cũng chơi bán hàng.

(Bảo Ngọc, *Tháng Ba*)

Câu 8. Điền từ còn thiếu vào chỗ trống trong đoạn thơ sau:

Sương trắng rỏ đầu cành như giọt .....
Tia nắng tía ..... hoài trong ruộng lúa
Núi ..... mình trong chiếc áo the xanh
Đồi thoa son nằm ..... ánh bình minh
..... mua bán ra vào đầy cổng chợ.

(Đoàn Văn Cừ, *Chợ Tết*)

III. Đọc ngắn – hiểu sâu

Xuân trên đất trời Phả Lại

1. *Trên đất Chí Linh nay*
Xuân như vừa đến sớm
Trời đã dày thêm nắng
Bốn bề nghe xôn xao
Gió xe cuốn ào ào

2. *Rung đôi bờ Phả Lại*
Những cánh buồm tiếp nối
Rủ nhau bay về đâu
Có ghé vào cảng mới
Bên bờ sông Lục Đầu?

3. Ta muốn hỏi sông sâu
Nơi đâu còn cọc gỗ?
Đền Vương Trần[1] đứng đó
Kiếp Bạc sáng một vùng
Hịch tướng sĩ[2] thuở ấy
Mãi là lời non sông

4. Chẳng phụ lòng cha ông
Đất xưa vui như hội
Đón chào mùa xuân mới
Ống khói cao chọc trời
Vệt khói ánh sáng ngời
Như thanh gươm sát Thát[3]
Sông Lục Đầu xanh biếc
Lồng bóng gươm về xuôi...

(Trích SGK *Tiếng Việt 5*, tập hai, NXBGDVN, 2004)

Đọc bài thơ trên và trả lời câu hỏi:

Câu 1. Vẻ đẹp bên bờ sông Lục Đầu được miêu tả bằng những hình ảnh nào?

Câu 2. Bài thơ nhắc tới những di tích lịch sử nào? Vì sao tác giả lại nhắc tới những di tích lịch sử đó?

Câu 3. Giải nghĩa từ "xuân" trong hai câu thơ: "Trên đất Chí Linh nay/ *Xuân* như vừa đến sớm" và "Đất xưa vui như hội/ Đón chào mùa *xuân* mới".

Câu 4. Chỉ ra và nêu rõ tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong khổ thơ cuối bài.

Câu 5. Viết đoạn văn ngắn (3 – 5 câu) trình bày suy nghĩ, cảm nhận của em về ý nghĩa bài thơ.

IV. Cây bút cừ khôi

Kể lại chuyến du xuân của em và gia đình, bạn bè..., trong đó có sử dụng 1 biện pháp tu từ nhân hoá và 2 biện pháp tu từ so sánh.

[1] *Đền Vương Trần*: đền thờ Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn ở gần sông Lục Đầu (Phả Lại) – nơi quân và dân ta đánh thắng giặc Nguyên lần thứ hai.

[2] *Hịch tướng sĩ*: bài hịch nổi tiếng do Trần Quốc Tuấn viết nhằm kêu gọi tướng sĩ đánh giặc Nguyên xâm lược.

[3] *Sát Thát*: giết giặc Nguyên. Đây là khẩu hiệu được quân sĩ nhà Trần khắc trên cánh tay nhằm tỏ lòng quyết tâm đánh giặc Nguyên - Mông.

CÙNG ĐỌC

Chuyện mèo Tết Mão

Trong 12 con giáp ở nước ta, *con mèo* (còn gọi là *miu, miêu*) là loài vật hết sức thân thuộc với người Việt Nam. Chính vì vậy, người bạn thân thiết này không chỉ hiện diện trong cuộc sống của nhiều gia đình Việt, mà chúng còn đi vào trong ca dao, tục ngữ, thành ngữ từ ngàn xưa.

Có một điều dễ nhận thấy là người Việt Nam rất hay sử dụng những cặp đôi hoặc tương phản, hoặc vừa tương đồng vừa tương phản để truyền tải những bài học sâu xa. Ví "như chó với mèo", vốn là hai con vật thân thuộc, nay được dùng để chỉ những người là khắc tinh của nhau, đến mức ghét nhau, hay cãi nhau. Rồi cả mèo và chuột nữa, tương khắc như vậy mà vẫn có chuyện "chuột gặm chân mèo", ý chỉ những người cả gan, liều lĩnh làm những điều nguy hiểm. Vậy mới thấy lí thú biết nhường nào, phải không các em?

Là một người bạn hết sức thân thuộc với con người, vì vậy, khi đi vào ca dao, tục ngữ, con người có tính cách gì thì con mèo đều được làm đối chứng với chủ nhân của nó. Mèo yểu điệu, cũng được ví như người thiếu nữ: "nam thực như hổ, nữ thực như miêu". Mèo chăm chỉ rình chuột, tập trung đến mức được ví như "rình như mèo rình chuột", rồi cũng có lời khuyên hợp lí: "mèo nhỏ bắt chuột nhỏ". Và, con người cũng rất thương yêu mèo, chia sẻ với mèo, ví như "có ăn nhạt mới biết thương mèo". Mèo cũng có một số đặc tính không tốt như con người, có lúc hay khoe khoang: "mèo khen mèo dài đuôi", có lúc lại bỏ chủ đi làm những việc xấu xa để bị gọi là "mèo mả gà đồng". Đặc biệt, khi đã già, mèo lại tinh ranh đến mức "mèo già hoá cáo".

Có một điều lí thú là cả chó lẫn mèo đều là những người bạn thân thiết của con người, nhưng lại hay... ăn vụng để chúng ta phải đau đầu nghĩ cách ứng phó. "Chó treo mèo đậy" là như vậy. Qua những kinh nghiệm thực tế, ông cha ta đúc rút ra lời khuyên sâu sắc: để mèo không ăn vụng được thì phải đậy kĩ thức ăn, còn chó có sức lớn, chỉ đậy thôi thì không ngăn được mà phải treo thức ăn lên cao chúng mới không với tới. Nhà nuôi cả chó lẫn mèo thì phải vừa đậy kĩ, vừa treo cao thức ăn mới được. Nhưng đó mới chỉ là nghĩa đen của câu tục ngữ này. Thực chất câu tục ngữ này cần được hiểu rộng ra là: đối với mỗi đối tượng, tuỳ theo tập tính, khả năng, thế mạnh của họ mà con người cần có cách thức ứng xử, đối phó sao cho hợp lí để tránh bị thiệt hại hoặc để lại hậu hoạ. Đó mới là điều sâu sắc, thâm thuý của câu tục ngữ này.

Chuyện con mèo trong 12 con giáp còn có rất nhiều điều thú vị. Mời các em cùng tự khám phá thêm nhé!

❖ **TS. PHAN XUÂN THÀNH**

CÙNG ĐỌC

*Chào xuân Quý Mão, **Văn tuổi thơ** gửi tới các em 3 văn bản đọc về chủ đề **Bốn mùa mở hội** (SGK **Tiếng Việt 3**, bộ **Chân trời sáng tạo**). Mời các em cùng đọc, trả lời câu hỏi và gửi bài về Toà soạn để có cơ hội nhận được những phần quà hấp dẫn nhé!*

1 Cây hoa nở muộn

(trích)

Ngày xửa… ngày xưa… có một cây non lớn lên giữa rừng bao la. Thân cây cao, cành cây xoè rộng, từng chiếc lá bé mọn xếp khép nép bên nhau trông như những làn mây xanh vờn nhẹ đang làm dáng cho cây. Bên cây ấy là cây đào, cây mận, cây xoan,… cây nào cũng đang mơn mởn, xanh tốt lạ thường.

Rồi mùa xuân đến, cây đào ra hoa, màu hồng tươi thắp sáng cả rừng già. Cánh hoa đào mỏng như cánh bướm, nở giữa lá cây còn đọng sương trong, thật là một món quà tuyệt sắc của mùa xuân. Cây non đứng bên vươn cành lên ngắm màu hồng của hoa đào. "Đẹp thật, sao mình chưa nở hoa được như bạn nhỉ?" – Nghĩ vậy, cây non chỉ biết âm thầm vươn rễ bám sâu hơn vào lòng đất. Một buổi sớm mai, cả rừng như bừng sáng, cây mận ra hoa trắng. Màu hoa mận sáng như mây đậu vào cành lá. Chim chóc reo ríu rít sà xuống những cành mận, cành đào. Ong bay, bướm lượn rập rờn vui như hội. Dường như chẳng ai chú ý đến cây non có lá nhỏ đứng bên, chỉ có chú chim vành khuyên đậu trên cành trò chuyện: "Màu sắc của hoa đào, hoa mận đều đẹp, nhưng vẫn còn màu tươi hơn, thắm hơn." Cây non âm thầm vươn rễ đi tìm thêm chất màu trong đất, trong thân mình như rạo rực nhựa sống: "Tươi hơn, thắm hơn!"

Ngày xuân dần qua. Bỗng một hôm cả rừng tràn ngập sắc tím: cây xoan ra hoa. Kìa màu hoa xoan tím nhẹ phơi phới bay đi cùng những hạt mưa xuân như rắc bụi. Cả rừng đều trầm trồ ngắm nghía. Có cô quạ đen đội hoa xoan

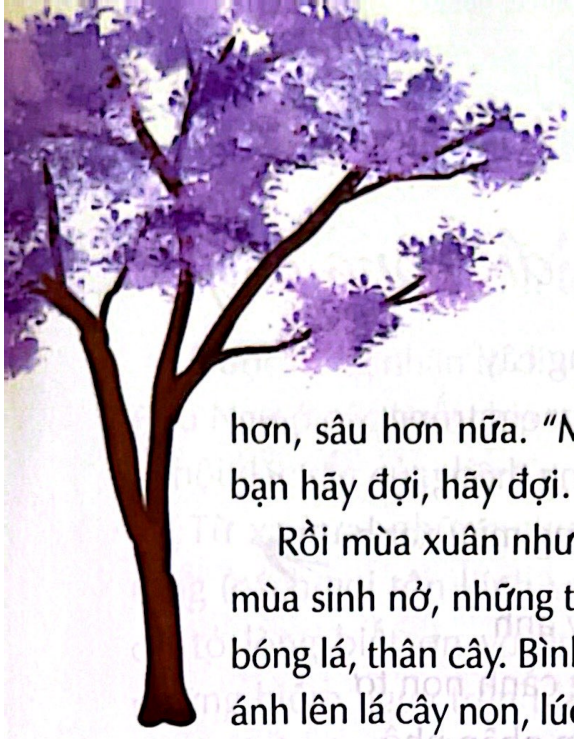

lên đầu, lườm nguýt cây non: "Nhìn hoa xoan đi! Thế mới gọi là mùa xuân chứ!"

Cây non nghe thế thì lặng thinh, nhưng trong thân cây, nhựa sống vẫn đang rạo rực, và bộ rễ lại càng vươn xa hơn, sâu hơn nữa. "Mùa xuân đang còn ở trong lòng tôi, các bạn hãy đợi, hãy đợi..."

Rồi mùa xuân như tan dần trong ánh nắng. Chim chóc vào mùa sinh nở, những tổ chim xinh xắn kín đáo nép mình trong bóng lá, thân cây. Bình minh đến, nắng vàng tươi rắc phấn óng ánh lên lá cây non, lúc này đã trở thành một cái cây lớn với tán lá xoè rộng như tán ô xanh rờn. Giữa những chùm lá nho nhỏ là những chùm hoa đỏ thắm rung rinh. Cánh hoa nở như cánh phượng múa, nhuỵ hoa vươn cao. Cây non nở chậm mùa xuân ấy nở rộ những đoá hoa đỏ chói, đỏ hơn cả hoa hồng, hoa đào mùa xuân. Chị hoa đào, hoa mận, hoa xoan ngợi khen tấm tắc:

- Ôi chao bé phượng ơi! Sao màu của em lại đỏ thắm, ngọt ngào đến thế!

(LÊ PHƯƠNG LIÊN)

Câu 1. Tìm trong bài 5 câu miêu tả cây phượng và 2 câu miêu tả hoa phượng.

Câu 2. Cây non có phản ứng như thế nào khi:

a. Thấy hoa đào, hoa mận nở rộ.

b. Bị cô quạ đen chê bai.

Câu 3. Tìm trong bài 3 hình ảnh so sánh và 5 hình ảnh nhân hoá.

Câu 4. Em thích điều gì ở *cây hoa nở muộn*? Vì sao?

❖ **HỒNG MAI**

CÙNG ĐỌC

2 Mùa xuân em đi trồng cây

Mùa xuân em đi trồng cây
Nắng lên từ phía bàn tay em trồng
Đồi hoang sẽ hoá rừng thông
Núi loang lổ cháy sẽ bùng màu xanh.

Này em, này chị, này anh
Người vun gốc, kẻ nâng cành non tơ
Dốc nghiêng, mũ nón nhấp nhô
Đàn chim vui, hót líu lo quanh đồi.

Gió ngoan chạm giọt mồ hôi
Niềm say mê, chạm nụ cười hồn nhiên
Nắng xuân trải thắm mọi miền
Niềm vui càng háo hức trên núi đồi.

Từ bàn tay nhỏ đấy thôi!
Góp mầm xanh với đất trời yêu thương
Rồi đây trên khắp quê hương
Màu xuân xanh biếc nẻo đường tương lai.

(NGUYỄN LÃM THẮNG)

Câu 1. Khung cảnh núi đồi mùa xuân được miêu tả bằng những hình ảnh nào?

Câu 2. Bài thơ có 2 câu thơ miêu tả *"nắng"* trong sự phát triển tăng tiến về mặt thời gian, không gian: *"Nắng* lên từ phía bàn tay em trồng" và *"Nắng* xuân trải thắm mọi miền". Theo em, nhờ đâu có sự phát triển ấy?

Câu 3. *"Màu xuân"* trong khổ thơ cuối bài chỉ điều gì? Nêu cảm nhận của em về *"màu xuân"* ấy.

Câu 4. Em thích câu thơ/ hình ảnh thơ nào nhất? Vì sao?

❖ **HOÀI PHƯƠNG**

3 Lễ hội Cầu Ngư

Được công nhận là di sản văn hoá phi vật thể cấp quốc gia, lễ hội Cầu Ngư ở các làng chài ven biển Nam Trung Bộ là một trong những lễ hội đặc sắc của dân tộc ta mỗi dịp Tết đến, xuân về.

Từ xa xưa, những người dân chài đã tín ngưỡng, thờ cúng cá Ông (cách gọi tôn kính với cá voi của người dân miền biển), vừa để tỏ lòng biết ơn với loài cá thường giúp con người vượt qua những hiểm nguy trên biển, vừa để cầu mong cho những chuyến ra khơi thuận lợi, bình an. Xuất phát từ tín ngưỡng đó, lễ hội Cầu Ngư ra đời và được tổ chức ở lăng thờ cá voi vào mùa xuân. Lễ hội gồm hai phần: Lễ nghinh (đưa linh), tức là rước hồn các "Đức Ông" cùng những người đã mất trên biển về nơi yên nghỉ và hội khởi ca với nhiều hoạt động vui chơi như múa hát bá trạo, đua thuyền, thi bơi,... Trong đó, hát bá trạo là một trong những hoạt động đặc sắc của lễ hội Cầu Ngư.

Hát bá trạo là hình thức múa hát thể hiện những sinh hoạt, lao động của ngư dân như: chèo thuyền, kéo lưới hoặc đặc tả cảnh đưa linh của một đoàn thuyền chuyên chở những linh hồn oan uổng đến cõi siêu linh. Nội dung các bài hát thường mang tính nhân đạo, thể hiện sự cảm thông, thương xót đối với những người vì tai hoạ bất ngờ phải bỏ mình giữa biển, đồng thời bày tỏ những gian truân thường gặp khi dong buồm ra khơi:

Linh đinh sóng gió dập dồi
Rày sông mai biển mấy hồi gian nan...

Câu 1. Lễ hội Cầu Ngư thường được tổ chức ở đâu? Vào thời gian nào?

Câu 2. Vì sao người dân làng chài lại tổ chức lễ hội Cầu Ngư?

Câu 3. Theo em, vì sao hát bá trạo lại được coi là một trong những hoạt động đặc sắc của lễ hội Cầu Ngư?

Câu 4. Em cảm nhận được điều gì qua đoạn trích lời hát bá trạo ở cuối bài?

❖ **TRÀ MI**

LUYỆN VIẾT

LỄ và HỘI

Mùa xuân cũng là mùa của những lễ hội độc đáo, thú vị diễn ra trên khắp mọi miền Tổ quốc. Vậy *lễ hội* là gì? Các em hãy cùng *Văn tuổi thơ* tìm hiểu nhé!

Lễ hội là một từ ghép Hán Việt được tạo bởi hai tiếng: *lễ* và *hội*. Khi tách ra thì mỗi tiếng mang một nghĩa riêng. *Lễ* có nghĩa gốc là theo cái quy định của người đặt ra phép tắc, vì vậy nên nó mang nghĩa là bày tỏ sự kính trọng, lòng thành kính (Ví dụ: *lễ độ*: thái độ đúng mực, tỏ ra biết

coi trọng người khác khi tiếp xúc; *lễ phép*: thái độ đúng mực, kính trọng đối với người trên,...). Sau này, *lễ* có thêm nghĩa là "từ chỉ chung những nghi thức tiến hành nhằm đánh dấu hoặc kỉ niệm một sự việc, sự kiện có ý nghĩa nào đó" (Ví dụ: *lễ khai trường, lễ chào cờ, lễ phục,...*).

Tiếng *hội* có nhiều nghĩa, nghĩa ban đầu là "họp nhau lại".

Trong từ *lễ hội*, *"hội"* có nghĩa chỉ cuộc vui tổ chức cho đông đảo người tham dự, theo phong tục hoặc nhân dịp đặc biệt (Ví dụ: *hội mùa, hội hè, hội thao,...*). Có thể gặp tiếng *hội* mang nghĩa này trong các từ như: *hội trường* (chỗ để bàn bạc, họp hành), *hội nghị* (họp để bàn bạc, thương thuyết), *hội chợ* (nơi tổ chức để trưng bày, giới thiệu sản phẩm và hàng hoá trong một thời gian nhất định),...

Vì vậy, từ *lễ hội* được dùng để chỉ "một hình thức sinh hoạt văn hoá tín ngưỡng dân gian, có thờ cúng, có vui chơi giải trí gắn với những phong tục tập quán của một dân tộc". Một *lễ hội* chính thức bao gồm hai phần riêng biệt: phần *lễ* và phần *hội*. Phần *lễ* (những hoạt động nghi lễ thể hiện sự tôn kính của con người với thần linh, tổ tiên...) và phần *hội* (những sinh hoạt văn hoá, tôn giáo, nghệ thuật của cộng đồng, xuất phát từ nhu cầu cuộc sống, như: diễn tuồng tích lịch sử, những trò chơi dân gian, điệu múa, câu hò, điệu ví,...).

Còn nhiều từ ghép khác có tiếng *lễ* hoặc tiếng *hội*. Các em cùng tìm hiểu thêm nhé!

❖ **VŨ HƯƠNG**

LUYỆN VIẾT

Bí kíp
viết mở bài tả đồ vật đầy cảm xúc

"Mùa Xuân đến, mùa xuân đến em xin chúc muôn người một năm mới nhiều mơ ước với tiếng ca chan hoà"

Những câu hát vui tươi chào xuân tới chắc hẳn đã gợi cho các em nhớ về kì nghỉ Tết vừa qua phải không nào? Để giới thiệu với bạn bè những đồ vật đặc trưng có trong ngày Tết, các em hãy cùng khám phá những "bí kíp" mà thầy Cú Mèo chia sẻ dưới đây nhé!

Bí kíp 1: Giới thiệu đồ vật từ một câu thơ, câu hát.

Ví dụ:"Xuân ơi xuân, xuân đã về..."

Có tiếng nhạc phát ra từ trong phòng khách, tay cầm đầu con lân, bé Út nắm lấy thân lân và lắc lư theo điệu nhạc. Thế là gia đình em được xem biểu diễn múa lân vào đúng đêm 30 Tết.

(Giang Hân Vinh, lớp Bốn 7, Trường Tiểu học Thanh Đa, Q. Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh)

Bí kíp 2: Giới thiệu đồ vật bằng cách so sánh, lựa chọn.

Ví dụ: Mỗi quốc gia đều có những món ăn đặc trưng riêng. Như Hàn Quốc có kim chi, Nhật Bản có sushi, còn ở miền Nam nước ta có món thịt kho hột vịt là một món ăn đặc trưng không thể thiếu được trong mỗi dịp Tết cổ truyền.

(Bùi Hà My, lớp Bốn 8, Trường Tiểu học Thanh Đa, Q. Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh)

Bí kíp 3: Giới thiệu đồ vật từ một câu hỏi.

Ví dụ: Các bạn biết không, bánh tét là một món ăn truyền thống và là nét văn hoá ẩm thực tiêu biểu của người Việt ở Nam Bộ. Vậy nên, vào dịp Tết, trong mỗi gia đình nơi đây đều có vài cặp bánh tét, vừa để thưởng thức, vừa để tỏ lòng thành kính đối với ông bà, tổ tiên.

(Nguyễn Ngọc Vân Anh, lớp Bốn 8,Trường Tiểu học Thanh Đa, Q. Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh)

Bí kíp 4: Giới thiệu đồ vật bằng cách sử dụng âm thanh.

Ví dụ: "Cắc tùng... cắc tùng... tùng... tùng"

Âm thanh ấy được phát ra từ bộ trống nhà ông Sáu đầu ngõ. Là một nghệ sĩ đã về hưu, nhưng cuối tuần nào ông cũng đều biểu diễn cho bà con trong xóm thưởng thức tài nghệ của mình. Đặc biệt là những dịp lễ Tết, tiếng gõ trống điêu luyện từ đôi bàn tay khéo léo của ông lại được "thăng hoa" trong nắng xuân.

(Phan Nguyễn Vân Khanh, lớp Bốn 7, Trường Tiểu học Thanh Đa, Q. Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh)

❖ **ĐOÀN MẠNH HIẾU**

GV. Trường Tiểu học Thanh Đa, Q. Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh

Cùng quan sát vẻ đẹp của đoá hoa mùa xuân

Mùa xuân, mùa chim én bay về, mùa cỏ cây sinh trưởng, cũng là mùa vạn vật đơm hoa. Cây cối mùa xuân đều vươn mình, nở rộ, khoe sắc, khoe hương cùng những đoá hoa kiều diễm. Này là hoa đào phơn phớt, này là nhành mai vàng tươi, kia đoá thược dược rực rỡ, đây lại nhành lan kiêu sa...

Bông hoa nở rộ to hơn miệng chén, cánh xoè ra mềm mại.

Hoa mới hé có sắc cam đẹp mắt.

Nụ hoa nhỏ như đôi bông tai của mẹ, được treo trên cành bởi đài hoa màu biếc xanh.

Lá dài, mỏng, chiều ngang hẹp, có màu xanh thẫm.

Mùa xuân còn là thời điểm tuyệt vời cho những cây bút nhí cùng quan sát, ghi chép lại hình dáng, cấu tạo, màu sắc của từng loại hoa, để từ đó miêu tả cho thật hay, thật chính xác đấy. Đừng ngại ngần cầm bút lên quan sát và ghi chép ngay những đặc điểm của hoa cẩm chướng – một loài hoa thường gặp dịp xuân về em nhé!

Cánh hoa đan xen thành từng lớp, ôm ấp lấy nhuỵ hoa như đang che chở, bảo vệ nhuỵ hoa khỏi những nguy hiểm bên ngoài.

Càng gần đài hoa, màu cánh cành sẫm lại, tựa như sắc cam đọng lại nơi cuống hoa.

Rìa cánh hoa có đường diềm màu trắng nhạt, cong cong như làn váy, khiến cả bông hoa như một nàng công chúa kiêu sa, nổi bật giữa màu lá xanh thẫm…

Qua đây, các em đã biết cách quan sát và miêu tả chưa nào? Hãy cùng thực hành với một vài loài hoa khác và gửi bài về *Văn tuổi thơ* nhé!

❖ **THANH HÀ LÊ**

GV. Trường Tiểu học Thăng Long, Q. Hoàn Kiếm, Hà Nội

LUYỆN VIẾT

Lập ý tả con vật bằng sơ đồ tư duy

Các em muốn viết đoạn văn/ bài văn miêu tả con vật nhưng lại không biết bắt đầu từ đâu, hoặc không biết viết sao cho lô-gic, vậy hãy tham khảo cách tả con vật qua sơ đồ tư duy cùng *Văn tuổi thơ* nhé!

1. Vẽ sơ đồ tư duy

Bước 1: Tưởng tượng và vẽ lại đối tượng miêu tả dưới dạng kí hoạ. Ví dụ tả con mèo, các em cũng có thể tô màu và trang trí hình vẽ.

Ví dụ:

Bước 2: Lựa chọn chi tiết, bộ phận miêu tả để vẽ nhánh chính, nhánh phụ sau đó nối các nhánh này với chi tiết, bộ phận và hình ảnh trung tâm.

Ví dụ:

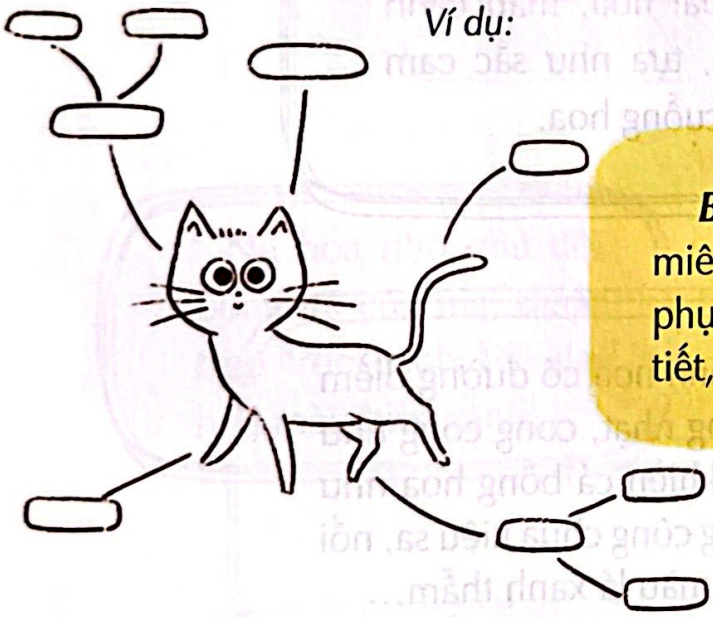

Bước 3: Tạo màu sắc cho sơ đồ theo ý thích. Các mức độ đậm, nhạt khác nhau và màu sắc đa dạng sẽ khiến cho sơ đồ của các em sinh động và hấp dẫn hơn.

Ví dụ:

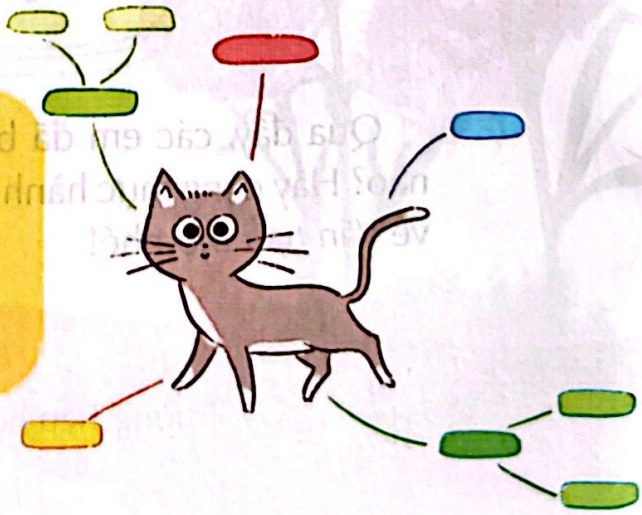

Bước 4: Điền từ khoá trong mỗi nhánh chính, nhánh phụ (mỗi từ là một sự liên tưởng, liên kết chặt chẽ qua đó gợi cho các em thêm nhiều từ ngữ, ý tưởng để diễn tả và hoàn thiện sơ đồ tư duy.

Ví dụ:

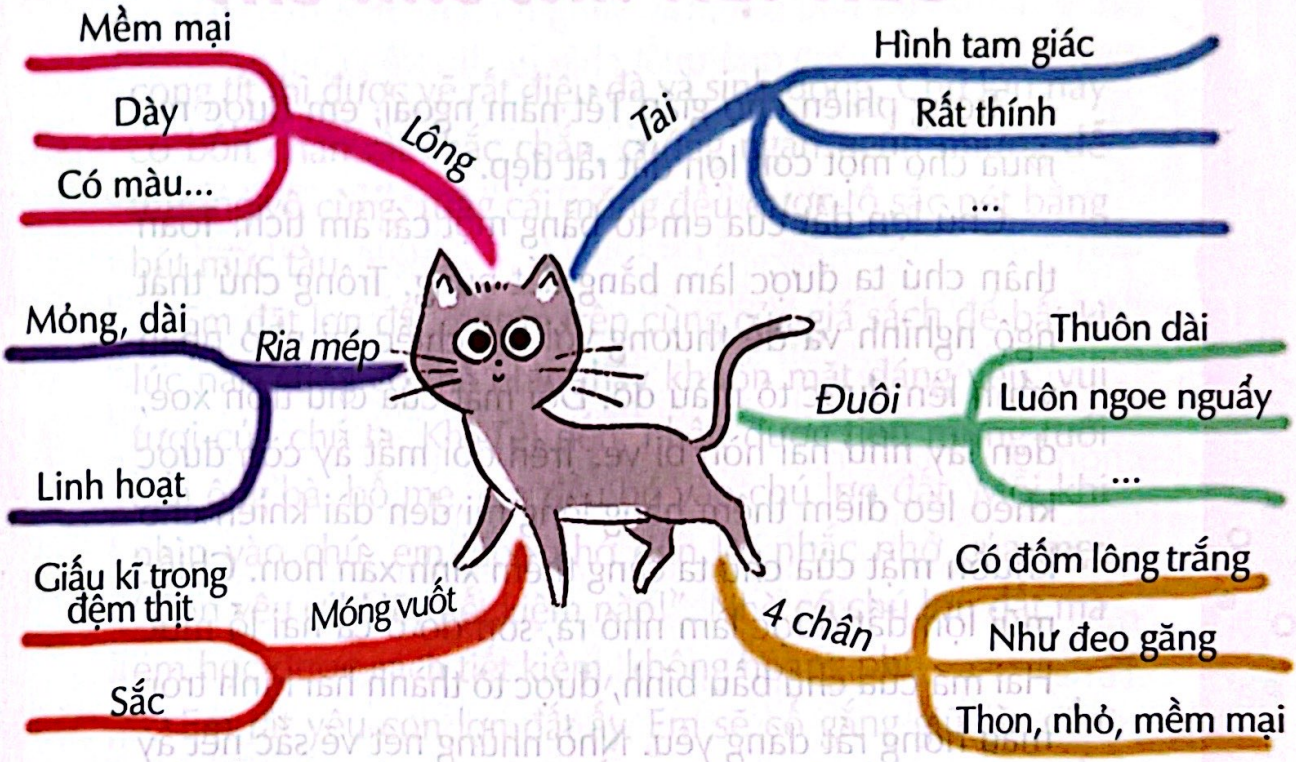

2. Lập dàn ý

Với sơ đồ tư duy đã được hoàn thành, các em có thể dễ dàng lập được dàn ý cho đề bài: Miêu tả con vật. Các em hãy cùng hoàn thiện dàn ý theo ví dụ sau nhé:

Dàn ý	
Mở bài	...
Thân bài	...
Kết bài	...

Từ các bước trên, các em có thể viết đoạn văn/ bài văn miêu tả con vật một cách dễ dàng hơn rồi phải không nào? Cùng thực hành với đề bài tả chú thỏ đáng yêu nhé!

❖ **NGUYỄN VĂN THẮNG**

GV. Trường Tiểu học xã Tam Thanh, H. Vụ Bản, Nam Định

Con lợn đất của em

Trong phiên chợ giáp Tết năm ngoái, em được mẹ mua cho một con lợn đất rất đẹp.

Chú lợn đất của em to bằng một cái ấm tích. Toàn thân chú ta được làm bằng đất nung. Trông chú thật ngộ nghĩnh và dễ thương với hai chiếc tai nhỏ nhắn vểnh lên được tô màu đỏ. Đôi mắt của chú tròn xoe, đen láy như hai hòn bi ve. Trên đôi mắt ấy còn được khéo léo điểm thêm hàng lông mi đen dài khiến cho khuôn mặt của chú ta càng thêm xinh xắn hơn. Chiếc mũi lợn đất được làm nhô ra, sơn đỏ ở cả hai lỗ mũi. Hai má của chú bầu bĩnh, được tô thành hai hình tròn màu hồng rất đáng yêu. Nhờ những nét vẽ sắc nét ấy mà khuôn mặt chú sống động như thật, lúc nào cũng như đang mỉm cười thật tươi với em. Thân hình chú lợn đất căng tròn, phần lưng sơn màu đỏ bóng loáng. Bên trên mông chú có một rãnh nhỏ để nhét tiền, hai bên sườn có hai cái xoáy tròn nhìn rất vui mắt. Bụng chú ta không được trang trí nhiều, chỉ để nguyên màu hồng nhạt của đất nung. Còn cái đuôi

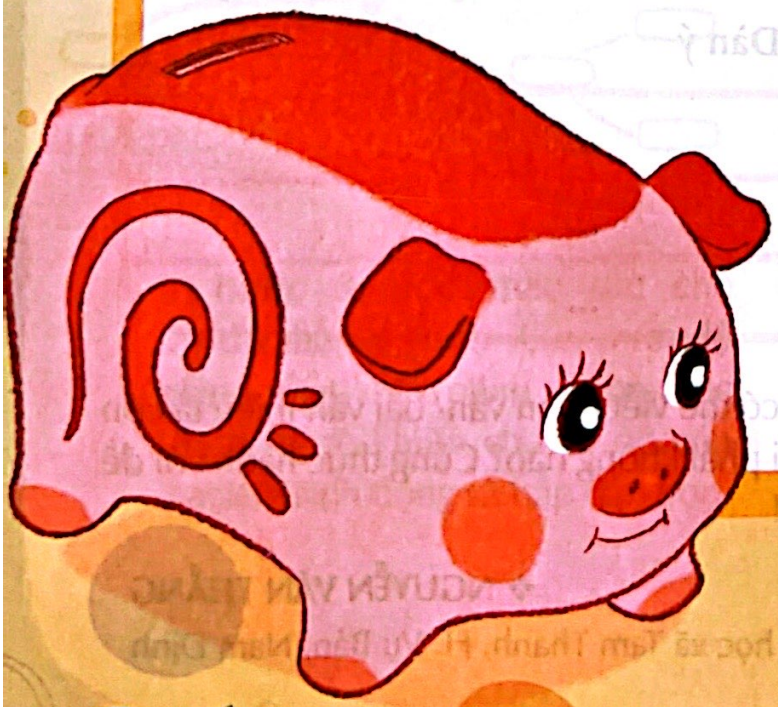

cong tít thì được vẽ rất điệu đà và sinh động. Chú lợn này có bốn chân rất chắc chắn, chúng ngắn ngủn nhưng dễ thương vô cùng, từng cái móng đều được tô sắc nét bằng bút mực tàu.

Em đặt lợn đất ở ngăn trên cùng của giá sách để bất kì lúc nào cũng có thể nhìn thấy khuôn mặt đáng yêu, vui tươi của chú ta. Khi Tết đến, nhận được tiền mừng tuổi của ông bà, bố mẹ, em đều bỏ vào chú lợn đất. Mỗi khi nhìn vào chú, em luôn nhớ đến lời nhắc nhở của mẹ: "Con yêu ơi! Hãy tiết kiệm nào!". Nhờ có chú lợn đất mà em học được cách tiết kiệm, không hoang phí.

Em rất yêu con lợn đất ấy. Em sẽ cố gắng giữ gìn cẩn thận và nuôi cho chú lợn đất no căng. Em hi vọng sẽ tiết kiệm được thật nhiều tiền để mua một chiếc xe đạp mới và dành phần tiền còn lại quyên góp trong những buổi từ thiện của nhà trường nhằm giúp đỡ các bạn nhỏ vùng cao vượt qua hoàn cảnh khó khăn.

❖ **TRẦN ĐẮC DŨNG**

Lớp 4B1, Trường Tiểu học xã Hiển Khánh,
H. Vụ Bản, Nam Định

Nụ tầm xuân chúm chím

Xuân đến, khắp muôn nơi ngập tràn sắc hoa rực rỡ. Từ sắc hồng thắm của hoa đào, sắc vàng rực của hoa mai, hay sắc cam tươi của những quả quất chín lúc lỉu trên cành, cho đến sắc phơn phớt hồng của nụ tầm xuân chúm chím nở.

Chiều 28 Tết, em được cùng mẹ đi chợ hoa mua một bó tầm xuân chi chít lộc về để trang trí ngôi nhà thân yêu. Lúc ấy, cành tầm xuân khẳng khiu được điểm xuyết bởi những mắt lộc vẫn nằm ẩn sâu trong lớp vỏ nâu sần sùi. Nụ hoa mọc men theo nách lá. Vài ngày sau, những chồi non mau chóng mọc ra lá non xanh nõn nà khi tiết trời trở nên ấm áp hơn. Những tia nắng xuyên qua khung cửa sổ, chiếu vào bình hoa tầm xuân. Những nụ hoa bé bỏng như được nàng tiên mùa xuân đánh thức, bất chợt cựa mình, vươn vai bừng tỉnh. Từng bông bé xíu, trắng ngà, yểu điệu khoác lên mình bộ cánh nhung tơ mềm mại như lông chim, lấp lánh trong nắng. Tầm xuân khi mới nở thường có màu hồng nhạt, rồi theo thời gian chúng sẽ dần dần chuyển mình từ hồng đậm tới trắng ngà. Mẹ bảo em, để có những nụ tầm xuân sặc sỡ sắc màu từ đỏ, vàng, tới xanh dương, xanh lá… người bán đã phải nhuộm màu cho hoa bằng cách cắm cành vào chậu nước màu. Và khi thân cây hút nước sẽ khiến cho những nụ tầm xuân đổi màu sắc theo.

Em rất thích ngắm nhìn bình tầm xuân nhiều màu sắc ấy, vì đây không chỉ là loài hoa mang vẻ đẹp giản dị, mộc mạc, mà còn toát lên không khí tưng bừng của mùa xuân diệu kì.

❖ **PHẠM PHƯƠNG NHI**

Lớp 5A1, Trường Tiểu học Bình An,
H. Lộc Hà, Hà Tĩnh

Thư gửi chị mùa xuân

Mùa xuân, năm 2023

Chị mùa xuân yêu mến!

Khi em viết bức thư này cho chị cũng là lúc những làn gió vẫn thổi nhẹ, cái rét ngọt đang xuyên qua từng kẽ lá, nhành cây. Sáng sớm, trong màn sương giăng phủ trên khắp các cành cây, ngọn cỏ, em được gặp lại chị trong chiếc áo rực rỡ sắc màu. Từ màu đỏ hồng của hoa đào, màu vàng tươi của hoa mai, màu đỏ rực của câu đối đỏ, đến màu xanh ngọt ngào của lộc non chồi biếc. Thật đẹp biết bao! Chị về, mang theo hơi thở ấm áp cùng với biết bao niềm vui, sự hân hoan và vạn vật sẽ khoác lên mình màu áo mới. Em được đi chợ hoa ngày Tết, được đắm mình trong hương sắc của cỏ cây, được cùng bố mẹ gói bánh chưng xanh, được sum vầy bên gia đình và được đi chúc Tết ông bà và các gia đình trong xóm.

Chị ơi, em thích nhất là khoảnh khắc sáng mồng một Tết. Em mặc quần áo mới, líu lo ca hát và dạo chơi dưới làn mưa xuân nhẹ bay. Cảm giác ấy thật tuyệt vời chị ạ. Người ta nói "mùa xuân là mùa khởi đầu của sự sống". Và với em, chị đúng là như vậy. Chị là mùa đẹp nhất, đáng yêu nhất của em. Cảm ơn chị vì đã đến bên em! Em yêu chị rất nhiều – chị mùa xuân mến thương!

❖ **NGUYỄN THỊ HỒNG PHƯƠNG**

Lớp 5B, Trường Tiểu học Tùng Ảnh,
H. Đức Thọ, Hà Tĩnh

Trải nghiệm

Xuân yêu thương - Tết xum vầy

Ngoài những giờ học căng thẳng trên lớp, chúng em luôn được thầy cô giáo tổ chức các hoạt động tập thể, hoạt động trải nghiệm để trang bị thêm nhiều kĩ năng mềm bổ ích. Một trong những buổi trải nghiệm làm em nhớ nhất đó chính là hoạt động trải nghiệm *"Xuân yêu thương - Tết sum vầy"* trong dịp Tết Nguyên đán vừa qua.

Sáng hôm ấy, cả lớp đến sớm hơn thường lệ. Trên tay bạn nào cũng xách những dụng cụ đã được phân công trước đó để tham gia hoạt động trải nghiệm. Khi chúng em vào lớp, cô giáo chủ nhiệm đã đến từ khi nào. Không ai bảo ai, mọi người đều bắt tay ngay công việc theo sự phân công của cô giáo. Nhóm của bạn Bảo trải nghiệm công việc khó nhất: gói bánh chưng và bó giò. Các bạn tập trung quan sát, lắng nghe cô hướng dẫn và chăm chú làm theo. Không lâu sau, những chiếc bánh chưng, ổ giò cũng hoàn thành, các bạn rất vui và hài lòng trước thành quả của mình.

Ở một góc khác, nhóm bạn Linh được giao nhiệm vụ trang trí cành hoa đào, hoa mai. Đây là loài hoa không thể thiếu trong mỗi gia đình khi Tết đến, xuân về. Các bạn dùng kéo, giấy màu, hồ dán,... để "trồng" đào, mai. Những cánh hoa được xếp thật khéo

và tỉ mỉ. Sau thời gian ngắn, sản phẩm của các bạn cũng đã hoàn thành. Ôi, cành đào, cành mai của các bạn ấy làm giống y như hoa thật!

Còn nhóm em thực hiện nhiệm vụ làm câu đối và soạn mâm ngũ quả. Chúng em hí hửng bắt tay ngay vào công việc. Những tờ giấy bìa cứng màu đỏ được em cắt thành những hình thoi rồi dùng keo dính dán thành một chuỗi. Ở giữa, bạn Diệp còn điểm thêm cánh hoa màu vàng trông thật nổi bật. Bạn Long chữ đẹp được giao nhiệm vụ viết thư pháp. Bạn nào cũng say sưa làm công việc của mình. Tiếng thảo luận, tiếng nói cười rôm rả. Sau khi phối hợp nhịp nhàng với nhau, câu đối của nhóm em cũng hoàn thành. Ai cũng trầm trồ trước thành quả đẹp mắt và ý nghĩa của cả nhóm. Làm xong câu đối, em lại cùng các bạn soạn mâm ngũ quả. Nào chuối, xoài, thanh long, cam, bưởi,... được chúng em xếp cẩn thận, rồi chỉnh lại sao cho đẹp và cân đối nhất.

Chẳng mấy chốc mọi thứ đã hoàn thành. Những cành hoa mai, hoa đào được cắm vào lọ và trang trí thêm bằng những phong bao lì xì đủ màu sắc. Trên bàn, có bánh chưng xanh, giò, mâm ngũ quả, câu đối... Đúng là Tết đến thật rồi. Nhìn mâm cỗ Tết của lớp em thật đẹp và ấm cúng làm sao! Cuối cùng sản phẩm của lớp em giành được giải Nhất. Chúng em vui mừng lắm!

Buổi trải nghiệm đã để lại trong em nhiều cảm xúc, cho em hiểu hơn về ngày Tết cổ truyền của dân tộc, biết thêm nhiều phong tục tập quán từ thời xa xưa. Điều đó giúp em thêm yêu và tự hào về nét đẹp truyền thống văn hoá của Việt Nam ta.

❖ **TRẦN THỊ THANH NGÂN**

Lớp 4B1, Trường Tiểu học Thị Trấn Đức Thọ,
H. Đức Thọ, Hà Tĩnh

ĐỀ ÔN TẬP CUỐI HỌC KÌ II MÔN TIẾNG VIỆT LỚP 2

❖ Ths. HOÀNG MINH NGỌC
GV. Trường Tiểu học Dịch Vọng B, Q. Cầu Giấy, Hà Nội

I. Đọc văn bản và thực hiện yêu cầu

Cảnh sát bọ ngựa

1. Có anh chàng bọ ngựa
Chăm luyện tập thể thao
Thân hình rất to cao
Bốn chân chàng chắc khoẻ.

2. Hai kiếm dài ngạo nghễ
Cánh xanh phủ kín mình
Mong cuộc sống yên bình
Nên chàng làm cảnh sát.

3. Ngày ngày chàng canh gác
Khắp các ngọn cây xanh
Từ cành bưởi, cành chanh
Chàng nhảy sang cành khế.

4. Mắt đảo nhanh tứ phía
Bắt hết lũ bọ, sâu
Chẳng để chúng thoát đâu
Giúp cây xanh tươi tốt.

(MINH NGỌC)

Khoanh tròn chữ cái trước câu trả lời đúng:

Câu 1. Chàng bọ ngựa chăm làm gì?

a. tập bơi

b. luyện tập thể thao

c. tập chạy

Câu 2. Bọ ngựa canh gác ở đâu?

a. ở cánh đồng

b. ở ruộng lúa

c. ở ngọn cây

Câu 3. Trong câu *"Hai kiếm dài ngạo nghễ"*, từ *"kiếm"* chỉ bộ phận nào của bọ ngựa?

a. răng b. càng c. cánh

Câu 4. Nối những từ ngữ ở cột A với từ ngữ chỉ đặc điểm phù hợp ở cột B:

A	B
thân hình	chắc khoẻ
chân	dài ngạo nghễ
kiếm	to cao

Câu 5. Điền ch/ tr vào chỗ chấm và giải câu đố:

Con gì râu mọc …ên đầu
Mỗi khi lẩn …ốn phun màu mực đen?

Câu 6. Câu thơ "Mắt đảo nhanh tứ phía" thuộc kiểu câu nào?

a. Câu nêu hoạt động

b. Câu giới thiệu

c. Câu nêu đặc điểm

Câu 7. Điền dấu chấm, dấu chấm hỏi hoặc dấu chấm than vào ô trống cho phù hợp.

- Bọ ngựa là chàng cảnh sát rất oai phong ☐
- Cảnh sát bọ ngựa mới oai phong làm sao ☐
- Cảnh sát bọ ngựa có oai phong không ☐

II. Viết

Hằng ngày, cảnh sát bọ ngựa rất chăm chỉ đi tuần tra ở các ngọn cây xanh. Công việc vô cùng vất vả nhưng không làm chàng nản chí. Em hãy viết một đoạn văn kể về hoạt động canh gác của cảnh sát bọ ngựa.

CÙNG EM ÔN TẬP

ĐỀ ÔN TẬP CUỐI HỌC KÌ II MÔN TIẾNG VIỆT LỚP 5

❖ NGUYỄN OANH

GV. Trường Tiểu học Hoàng Liệt, Q. Hoàng Mai, Hà Nội

I. Đọc văn bản và thực hiện yêu cầu:

Chồi biếc

Mùa xuân, những hạt mưa li ti giăng giăng thả bụi êm đềm, cây cối chịu qua giá rét của mùa đông ngủ một giấc đẫy chợt bừng tỉnh. Những hạt mưa đủ để cho cây cối nhú chồi biếc, hớn hở đón chào mùa xuân.

Chồi cây giống như cuộc đời của một con người. Khi mới nứt nanh, có một màu tím biếc thật dễ thương như một em nhỏ mới lọt lòng. Những lá non mới chui ra từ lòng mẹ, còn yếu ớt, mềm mại non tơ, ngơ ngác với thiên nhiên. Hằng ngày, được nắng, gió luyện rèn, chả mấy chốc chúng từ màu tím biếc đã chuyển sang màu xanh nõn. Lúc này, lá cây cũng giống như bàn tay em bé, vẫy vẫy theo gió xuân nhè nhẹ. Đến tháng ba, khi nắng non chan hoà khắp đó đây, lá cây đã chuyển sang màu xanh nhạt. Và tháng năm về, khi tiếng ve cưa miết vào không gian, cũng là lúc lá cây chuyển sang màu xanh đậm. Lúc này, lá cây ở thời kì sung sức nhất của cuộc đời mình. Từ những nách lá đã nảy ra những chùm hoa đỏ chói, vàng sáng, tím lịm như nhung… rồi kết quả. Đến lúc này, lá cây chịu sự nghiệt ngã của thiên nhiên, trải qua nắng lửa, mưa dông, cứng cáp, dạn dày để che chở cho những chùm quả non mới lớn.

Mùa thu đến, cũng là lúc lá cây về già, gân guốc nổi lên để chống chọi với những đợt gió táp, sương sa. Mùa đông, lá cây như những cụ già lụ khụ, úa vàng, máu còn úa đỏ trên mặt lá đã phải lìa cành để nhường lại cho cây ấp ủ những chồi biếc mai sau.

(Theo *Bùi Sĩ Can*)

Khoanh vào chữ cái đứng trước ý trả lời đúng.

Câu 1. Chồi biếc xuất hiện khi nào?

a. Vào mùa xuân, khi những hạt mưa li ti giăng giăng thả bụi êm đềm.

b. Vào tháng năm, khi tiếng ve cưa miết vào không gian.

c. Vào mùa thu, khi những đợt gió táp, sương sa bắt đầu xuất hiện.

d. Vào những ngày đông giá rét.

Câu 2. Màu sắc của chồi biếc khi mới nứt nanh?

a. Xanh nõn b. Xanh nhạt c. Xanh đậm d. Tím biếc

Câu 3. Trong sự phát triển của mình, chồi cây, lá cây không được so sánh với sự vật nào sau đây?

a. Cu con mới lọt lòng b. Bàn tay em bé

c. Thiếu nữ dịu dàng d. Cụ già lụ khụ

Câu 4. Dưới đây là những hình ảnh thay đổi của chồi biếc qua từng mùa. Hãy sắp xếp các hình ảnh đó theo đúng trình tự bốn mùa xuân - hạ - thu - đông trong một năm.

(1) Lá cây ở thời kì sung sức nhất của cuộc đời mình.

(2) Lá cây về già, gân guốc nổi lên để chống chọi với những đợt gió táp, sương sa.

(3) Những lá non mới chui ra từ lòng mẹ, chúng còn yếu ớt, mềm mại non tơ, ngơ ngác với thiên nhiên.

(4) Lá cây như những cụ già lụ khụ, úa vàng, máu còn úa đỏ trên mặt lá đã phải lìa cành để nhường lại cho cây ấp ủ những chồi biếc mai sau.

a. (1) – (2) – (3) – (4) b. (3) – (1) – (2) – (4)

c. (3) – (2) – (1) – (4) d. (1) – (2) – (4) – (3)

Câu 5. Bài văn trên cho em cảm nhận gì về sức sống của chồi biếc?

Câu 6. Từ nào có thể thay thế cho từ "*hớn hở*" trong câu sau:

Những hạt mưa đủ để cho cây cối nhú chồi biếc, ***hớn hở*** *đón chào mùa xuân.*

a. háo hức b. chán nản c. mong ngóng d. chờ đợi

Câu 7. Trong các từ sau đây, từ nào là từ láy?

a. sung sức b. thiên nhiên c. mềm mại d. nắng non

Câu 8. Tìm và đặt câu với một cặp từ trái nghĩa có trong bài văn trên.

II. Viết: Trong cuộc sống của mỗi người đều có sự gắn bó với những đồ vật xung quanh. Theo thời gian, những đồ vật ấy tuy không còn mới như lúc ban đầu nhưng được phủ lên lớp màu của kỉ niệm. Em hãy tả một đồ vật đã gắn bó và để lại nhiều kỉ niệm trong cuộc sống đối với em.

I. Khỉ con nhanh trí

Dạng bài tập này giúp học sinh mở rộng vốn từ bằng cách nối từng ô chữ thích hợp ở hàng trên với hàng giữa, ở hàng giữa với hàng dưới để tạo thành từ ngữ. *Ví dụ:*

công	cư	nông	nhật	bình	nhân
		dân			
gian	số	tộc	chúng	ca	chỉ

II. Mèo con nhanh nhẹn

Dạng bài tập này giúp học sinh ôn luyện về từ đồng nghĩa, trái nghĩa bằng cách tìm ra các cặp từ tương ứng. *Ví dụ:*

1 dũng cảm	2 người nghe	3 bừa bộn	4 phụ mẫu	5 gọn gàng
6 để ý	7 lộn xộn	8 tu bổ	9 thính giả	10 cha mẹ
11 hàng xóm	12 cổ vũ	13 láng giềng	14 ngăn nắp	15 người đọc
16 chú ý	17 gan dạ	18 động viên	19 độc giả	20 sửa chữa

☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐

☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐ ; ☐ và ☐

III. Trâu vàng uyên bác

Dạng bài tập này giúp học sinh ôn luyện các thành ngữ, tục ngữ bằng cách điền từ còn thiếu vào chỗ trống để hoàn thành tục ngữ hoặc thành ngữ. *Ví dụ:*

Lá		đùm	lá		
Thất	bại	là		thành	công
Lửa	thử		gian	nan	thử	sức

IV. Hổ con thiên tài

Dạng bài tập này giúp học sinh ôn luyện các câu thơ hay bằng cách sắp xếp các từ đã cho thành câu thơ hoàn chỉnh. *Ví dụ:*

Tháp	nhất	đẹp	bông	Mười	sen
Sương	rỏ	cành	đầu	sữa	trắng	như	giọt
Sông	Nam	núi	vua	Nam	nước	ở

❖ **BTC TRẠNG NGUYÊN TIẾNG VIỆT**

Mọi ý kiến đóng góp về nội dung xin gửi về địa chỉ: giaovien@trangnguyen.edu.vn

Sao lại bó tay?

Hỏi: Em thường nghe anh chị bảo: *Vậy thì bó tay*, nhưng em lại không thấy tay anh chị bị băng bó. Tại sao lại vậy ạ?

Trả lời: Bó tay là một động từ, chỉ "sự bất lực, không thể làm gì được." Từ này là kết hợp của hai tiếng: bó + tay. Bên cạnh đó, bó tay lại đồng âm với cụm từ bó tay (đồng âm khác bậc) biểu hiện việc "buộc và cố định chỗ xương tay bị gãy". Nếu tách khỏi ngữ cảnh giao tiếp thì người nghe có thể bị hiểu nhầm là ai đó đang bị "băng bó tay" như em đang hỏi.

Trong cuộc sống, không ít tình thế chúng ta phải đối mặt với một thử thách nào đó. Chẳng hạn, ta phải giải một bài toán khó, khó đến mức "vỡ đầu". Hay phải đi đến trường cho kịp giờ học nhưng đường khắp nơi đều tắc. Hay muốn vào máy tính gửi bài cho bạn nhưng bỗng nhiên laptop bị hỏng. Những thử thách đó lớn đến mức ta khó có thể vượt qua được. Những lúc ấy người ta thường thốt lên "bó tay chấm com" (tức là hết phương cứu chữa).

Như vậy, anh chị nào đó (qua lời em nói) đang gặp phải tình trạng bó tay chấm com (cách nói hóm hỉnh vui đùa, làm giảm nhẹ đi sự bế tắc, khó khăn) chứ không phải bị gãy tay, rạn xương gì để cần băng bó, bó buộc đâu em nhé!

Hỏi: Văn tuổi thơ ơi, *xôn* ***xao*** và *xanh* ***xao*** đều có tiếng xao, vậy ***xao*** nghĩa là gì ạ?

Trả lời: Trước hết, ta phải xem nghĩa của từng từ này nhé. Theo *Từ điển tiếng Việt* (Hoàng Phê chủ biên, Trung tâm Từ điển học, NXB Đà Nẵng, 2020) thì *xôn xao* vừa là tính từ, vừa là động từ.

Là tính từ, *xôn xao* có ý nghĩa là "từ gợi tả những âm thanh, tiếng động rộn lên từ nhiều phía xen lẫn nhau". Với nghĩa này, *xôn xao* được coi là từ tượng thanh (mô tả âm thanh thực tế). Ví dụ: *Gió lộng* ***xôn xao*** *sóng biển đu đưa/ Mát rượi lòng ta ngân nga tiếng hát*. (Tố Hữu, *Mẹ Tơm*).

Là động từ, *xôn xao* là từ chỉ hiện tượng "một là rộn lên đây đó những lời bàn tán" hay "hai là rung động, xao xuyến". Ví dụ: *Một ngày không khắp mặt chàng/ Ra vào ngơ ngẩn, dạ vàng* ***xôn xao*** (ca dao). *Xôn xao ở đây đồng nghĩa với xốn xang.*

Xanh xao là một tính từ, chỉ ai đó có "nước da xanh nhợt, vẻ ốm yếu". Ví dụ: *Bao năm ăn gió nằm sương/ Gương mặt anh vốn dĩ thường* ***xanh xao***. (Tô Hà).

Như vậy, âm tiết ***xao*** trong *xôn* ***xao*** và *xanh* ***xao*** chẳng có "quan hệ anh em" gì với nhau cả mà chỉ là hiện tượng đồng âm thôi các em ạ.

❖ **PGS. TS. PHẠM VĂN TÌNH**

Trốn tìm cùng chú "miu miu"

Mời các em trổ tài trinh thám để cùng tìm ra tên gọi và các câu thành ngữ, tục ngữ về những chú mèo đáng yêu đang "trốn" trong những dòng thơ dưới đây nhé!

1. Mèo gì tên quả biết leo
Vỏ xanh mát mắt thường treo trên giàn?

2. Mèo đen, vâng, đúng thế rồi
Còn tên gì nữa mà người đặt thêm?

3. Mèo gì làm cảnh, được khen
Hai, ba màu áo mặc bền nắng mưa?

4. Mèo gì biết lượng sức vừa
Không ham chuột lớn khi chưa đủ tài?

5. Mèo gì vênh váo ra oai
Muốn khoe đuôi ngắn chẳng dài bằng ai?

6. Mèo gì chợt lúc gặp may
Không giỏi giang, lại được dày lộc ngon?

7. Mèo gì già lủi lên non
Hoá thành con vật tinh ranh núi ngàn?

❖ **Nhà thơ PHẠM ĐÌNH ÂN**

** Từ câu (4) là câu đố về thành ngữ, tục ngữ bắt đầu bằng từ "mèo".*

Con mèo đuổi bắt con chuột

Phép lạ của cô giáo Ong Nâu

Trong giờ học Luyện từ và câu, cô giáo Ong Nâu đã làm một màn ảo thuật rất lí thú. Cô viết một câu văn tả hoạt động của một chú mèo lên bảng. Sau đó, cô dùng phép lạ điều khiển vị trí các từ và thêm dấu câu thích hợp để biến thành nhiều câu văn khác nhau.

Từ câu gốc: "Con mèo đuổi bắt con chuột", cô đã tạo ra ba câu mới như sau:

– Con mèo đuổi bắt chuột con.

– Con chuột, con mèo đuổi bắt.

– Con chuột đuổi bắt con mèo.

Cô còn bảo có ít nhất 5 cách biến đổi khác nữa, mời các nhà ảo thuật của *Văn tuổi thơ* cùng trổ tài làm phép nhé!

Sau khi đã "làm quen" với phép thuật qua câu văn trên, các em hãy cùng thực hành phù phép ít nhất ba lần với mỗi câu sau nhé!

1. Mẹ em dạy học văn.
2. Học sinh đạt điểm mười.

❖ **LAN NGUYỄN**

*Mùa xuân, mùa của ngàn hoa khoe sắc, của lộc non mơn mởn, và cả những ngọt ngào cùng sức sống căng tràn. Bởi thế, khi viết về mùa xuân, các nhà thơ, nhà văn thường ưu ái lựa chọn những từ ngữ đẹp nhất. Hãy cùng **Văn tuổi thơ** khám phá "con chữ lấp lánh" trong các bài thơ về mùa xuân nào!*

Con chữ lấp lánh
trong những bài thơ về mùa xuân

Khi "chỉ còn một chút rét" trên tấm khăn choàng của bà, của mẹ thì mùa xuân cũng vừa sang. Em sẽ thấy những con chữ trong thơ lấp lánh nắng, dịu dàng gió mới và lất phất mưa bay...

Đây là lúc chớm xuân trong thơ anh Nguyễn Lãm Thắng:

Còn một chút rét thôi
Trên tấm khăn của nội
Nắng đã ấm xanh trời
Gió vàng thêm phơi phới.

(Tháng Giêng trung du)

Đây là khi mùa xuân đã rộn ràng trong thơ anh Nguyễn Ngọc Hưng:

Lóng lánh niềm vui sinh sôi
Giọt sương cười trong mắt lá
Nghe gió đông về rộn rã
Nắng vàng trải lụa ra phơi.

(Theo bước mùa xuân)

Em có nhận thấy những từ ngữ gợi tả màu sắc (*xanh, vàng*), gợi niềm vui, sức sống và vẻ đẹp của mùa xuân (*phơi phới, lóng lánh, sinh sôi, rộn rã*) trong những vần thơ nhỏ xinh ấy không?

Các nhà thơ cũng thường dùng những hình ảnh so sánh, nhân hoá để phác hoạ nên bức tranh ngày hội xuân cho bạn đọc cùng chiêm ngưỡng:

Sương trắng rỏ đầu cành như giọt sữa,
Tia nắng tía nháy hoài trong ruộng lúa...

(Đoàn Văn Cừ, *Chợ Tết*)

Không gian của phiên chợ Tết náo nức sắc màu: màu đỏ của mặt trời nhuộm vầng mây trôi, của chiếc áo ngày xuân; màu xanh của cây cỏ, núi đồi, nương lúa; màu vàng của chú bò ngộ nghĩnh... Không gian của phiên chợ Tết trong bài thơ cũng như đẹp hơn bởi sự liên tưởng được gợi nên từ phép so sánh tu từ: "Những mẹt cam đỏ chót tựa son pha", "Thúng gạo nếp đong đầy như núi tuyết"...

Ngày xuân, em hãy đọc những vần thơ ngọt ngào để thấy yêu hơn vẻ đẹp của tiếng Việt. Có từ ngữ dạo chơi qua bầu trời mùa xuân một cách nhẹ nhàng mà để lại bao nhiêu là yêu thương:

Cánh én làm phép trừ
Trời bớt đi giá rét
Bầy chim làm phép chia
Niềm vui theo tiếng hót

(Đặng Hấn, *Các nhà toán học của mùa xuân*)

Cũng theo những từ ngữ trong veo như lời tâm tình ấy, các bạn nhỏ sẽ bắt gặp chính mình trong ngày hội xuân tươi vui, thi vị:

Mùa xuân em đi trồng cây
Nắng lên từ phía đôi tay em trồng...

(Nguyễn Lãm Thắng, *Trồng cây mùa xuân*)

Những bài thơ về mùa xuân luôn mang theo những con chữ lấp lánh, sôi nổi, rộn rã âm thanh và sắc màu. Chúng mình hãy cùng gửi lời thương yêu đến các nhà thơ, những người đã chắt chiu câu chữ để gửi đến bạn đọc thật nhiều từ ngữ, hình ảnh đáng yêu về mùa đầu của một năm nhé!

❖ **TS. TRẦN THỊ QUỲNH NGA**

GV. Khoa Tiểu học, Trường ĐHSP Huế, TP. Huế

Kết quả cuộc thi
VUI HỌC TIẾNG VIỆT

Thời gian qua, cuộc thi *Vui học Tiếng Việt* đã nhận được sự ủng hộ của rất nhiều bạn đọc nhỏ tuổi trên khắp mọi miền Tổ quốc. Kì này, *Văn tuổi thơ* xin công bố danh sách các bạn được khen thưởng trong học kì I, năm học 2022 - 2023 như sau:

1. Đào Bùi Hoài An, lớp 2A, Trường Tiểu học Gia Tường, H. Nho Quan, Ninh Bình

2. Đinh Thị Tố Uyên, lớp 3G, Trường Tiểu học Yên Đồng, H. Yên Mô, Ninh Bình

3. Trần Bảo Phương, lớp 4/2, Trường Tiểu học Khai Minh, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh

4. CLB Văn tuổi thơ lớp 4D, Trường Tiểu học Xuân Tân, H. Xuân Trường, Nam Định

5. Ngô Hoàng Song Thư, lớp 5/9, Trường Tiểu học Nguyễn Thị Định, Quận 7, TP. Hồ Chí Minh

6. Hoàng Tuấn Hưng, lớp 5A, Trường Tiểu học Nhã Nam, H. Tân Yên, Bắc Giang

7. Nguyễn Phương Chi, lớp 5A3, Trường Tiểu học Thị trấn Phố Châu, H. Hương Sơn, Hà Tĩnh

8. Ngô Ngọc Huyền, lớp 5C, Trường Tiểu học Tam Sơn 1, TP. Từ Sơn, Bắc Ninh.

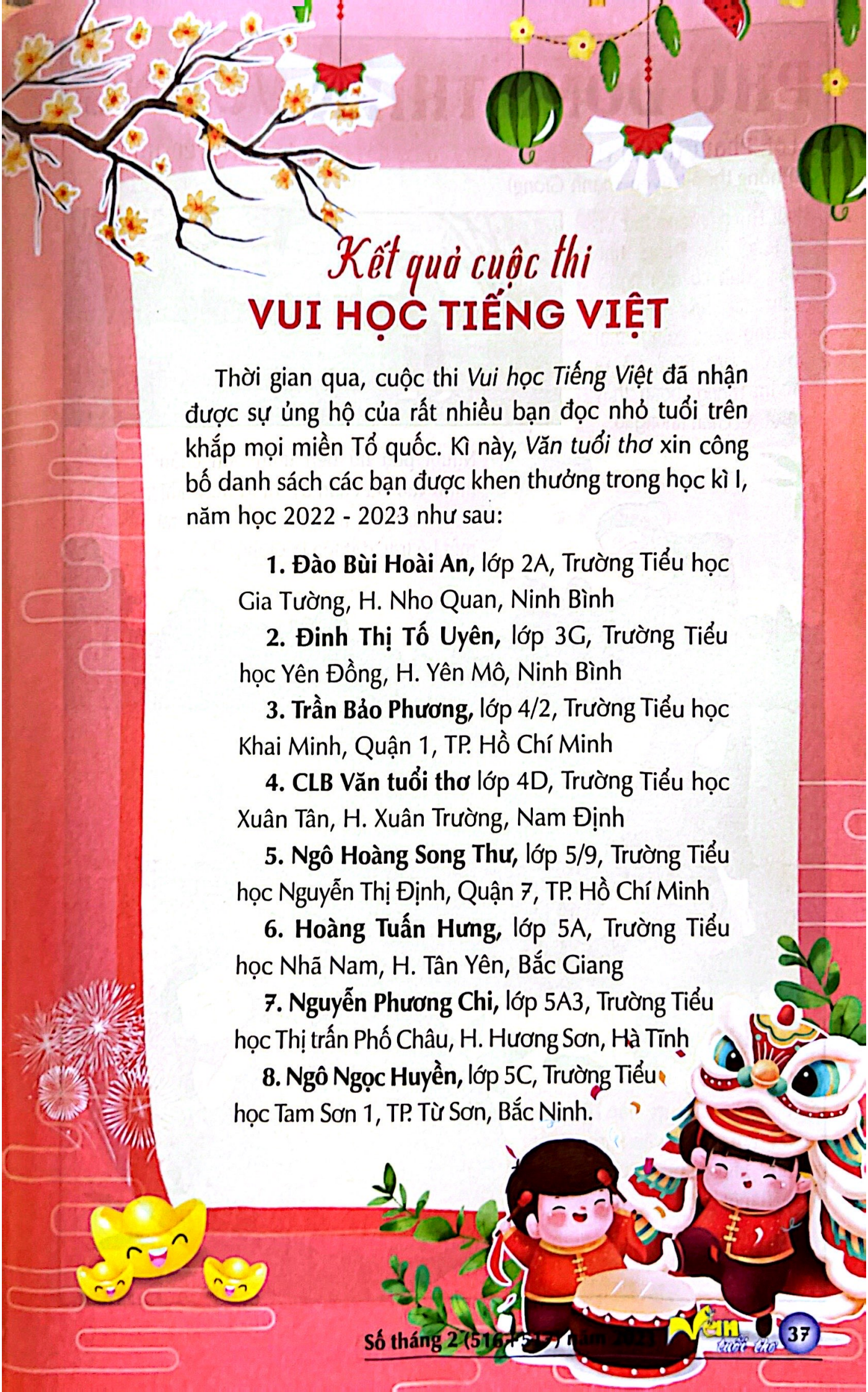

PHÙ ĐỔNG THIÊN VƯƠNG

Lời: Phạm Thanh Hà
(Phỏng theo truyện *Thánh Gióng*)
Tranh: Lê Huyền Trang

Đời Hùng Vương thứ VI, ở làng Phù Đổng, tỉnh Bắc Ninh có một người phụ nữ tuổi đã cao, nhưng vẫn sống một mình. Một hôm, bà ra thăm ruộng, bỗng thấy một vết chân khổng lồ.

Người phụ nữ bèn ướm bàn chân mình vào vết chân ấy. Kì lạ thay, khi trở về bà liền mang thai và sinh ra một bé trai, đặt tên là Gióng.

Gióng là đứa trẻ đặc biệt: đã ba tuổi rồi mà vẫn không biết nói, không biết đi, chỉ nằm yên một chỗ.

Bấy giờ, ở phương Bắc giặc Ân lăm le kéo quân sang xâm lược nước ta. Vua Hùng cho sứ giả đi khắp nơi tìm người tài giỏi ra giúp nước.

Nghe tiếng loa của sứ giả, Gióng bỗng cất tiếng nói:

Gặp sứ giả, Gióng liền vươn vai đứng dậy, thành một chàng trai khoe mạnh, cường tráng.

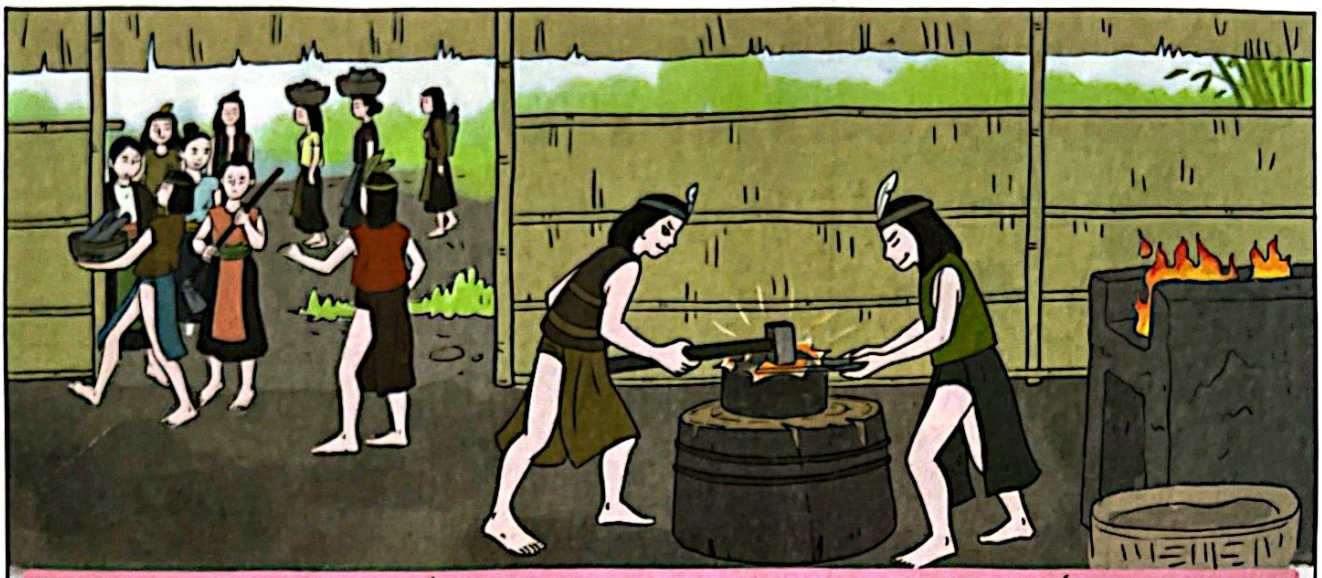

Nhận được tin, nhà vua liền cho cho mở lò rèn, kêu gọi người dân khắp nơi gom góp sắt để đúc ngựa, gươm và áo giáp cho Gióng.

Mẹ Gióng mang hết thóc gạo trong nhà ra nấu cơm cho chàng ăn mà không đủ. Dân làng liền nô nức góp gạo thổi cơm cho Gióng. Càng ăn, chàng càng lớn nhanh như thổi.

Lò rèn hừng hực lửa làm việc ngày đêm. Chẳng mấy chốc đã đúc xong ngựa sắt, gươm sắt và cả một bộ áo giáp sắt.

Giặc Ân ào ào kéo đến giày xéo nước ta. Vua Hùng bèn lệnh mang ngựa, gươm và áo giáp sắt đến cho Gióng.

Gióng mặc bộ giáp sắt, vươn vai biến thành người khổng lồ, đầu chạm nóc nhà.

Đúng là một vị thiên tướng!

Gióng từ biệt mẹ và dân làng, nhảy lên lưng ngựa. Ngựa sắt bèn chồm lên, hí vang, phun ra những luồng lửa đỏ rực rồi lao thẳng về phía quân giặc.

Gióng thúc ngựa xông tới chặn đường giặc Ân. Chàng vung gươm đến đâu, quân giặc bị đánh tơi tả đến đó.

Lũ giặc kia, đừng hòng chạy!

Ngựa sắt của Gióng phun lửa đỏ lừ thiêu rụi quân giặc khiến chúng dẫm lên nhau, tháo chạy về nước.

Gióng phi ngựa đuổi theo quân giặc. Lưỡi gươm bị gãy, chàng liền nhổ bụi tre bên đường vụt tới tấp vào bọn giặc.

Đánh tan giặc Ân, trừ nạn cho đất nước xong, ngựa sắt đưa Gióng tới chân núi Sóc. Chàng cởi bỏ giáp sắt rồi cưỡi ngựa bay về trời.
Ghi nhớ công lao của người anh hùng có công dẹp giặc, vua Hùng sai lập đền thờ và phong cho Gióng là Phù Đổng Thiên Vương.
Hằng năm, vào ngày mùng 6 tháng Giêng, người dân khắp vùng nô nức trẩy hội, cùng nhau ôn lại truyền thuyết về Thánh Gióng dẹp giặc Ân, đem lại bình yên cho đất nước.

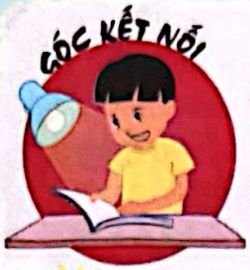

Cùng ôn luyện VỀ DẤU NGOẶC KÉP

Các em học sinh lớp 3 thân mến!

Dấu câu, trong đó có dấu ngoặc kép, giúp chúng ta diễn đạt rõ nghĩa của câu, giúp người đọc dễ dàng tiếp nhận nội dung câu nói. Dấu ngoặc kép nhỏ bé thế thôi nhưng cũng có nhiều công dụng đấy. Như trong SGK *Tiếng Việt 3*, bộ *Kết nối tri thức với cuộc sống* có đề cập tới hai công dụng của dấu ngoặc kép: đánh dấu phần trích dẫn trực tiếp và đánh dấu lời đối thoại của các nhân vật.

Để hiểu và sử dụng thành thạo hơn về dấu ngoặc kép, mời các em cùng hoàn thành các thử thách dưới đây nhé.

Thử thách 1. Tìm công dụng của dấu ngoặc kép trong những câu sau:

a. Hoàng Anh nắn nót viết lên tấm thiệp dòng chữ: *"Năm mới, cháu chúc ông bà khoẻ mạnh!"*.

b. *Cơn mưa nào lạ thế*
Thoáng qua rồi tạnh ngay
Em về nhà hỏi mẹ
Mẹ cười: "Mưa bóng mây".

(Tô Đông Hải)

Chọn ô đúng:

Đánh dấu lời đối thoại	Đánh dấu phần trích dẫn trực tiếp

Thử thách 2. Chép lại đoạn văn sau khi đã dùng dấu ngoặc kép đánh dấu phần trích dẫn trực tiếp.

Có lần, trong giờ văn, một bạn nghĩ ra câu thơ tả cảnh mặt trời mọc: Mặt trời mọc ở đằng tây... Cả lớp cười ồ. Pu-skin liền đọc tiếp:

Thiên hạ ngạc nhiên chuyện lạ này,... Thế là tránh được điều vô lí, các câu lại hợp thành bài thơ ngộ nghĩnh.

Thử thách 3. Dựa vào tranh, viết tiếp các câu dưới đây. Chú ý dùng dấu ngoặc kép để đánh dấu lời đối thoại của các nhân vật.

Hôm nay, Huy Bình cùng bố mẹ và em gái đi dạo phố ngày Tết. Em gái chỉ vào một cây hoa và hỏi: .....
Bình hào hứng trả lời: .....

Thử thách 4. Truyện cười dưới đây bị lược bỏ dấu ngoặc kép. Hãy chép lại truyện sau khi đã khôi phục dấu câu đó.

Giờ ra chơi, Thế Quân cứ lẩm nhẩm: Trên đồng cạn, dưới đồng sâu. Chồng cày, vợ cấy, con trâu đi bừa. Thấy vậy, cô giáo hỏi: Em có thắc mắc gì không? Thế Quân nhanh nhảu đáp: Thưa cô, có ạ. Chồng cày, vợ cấy thì con trâu đi bừa với ai hả cô?

(Theo *Lê Phương Nga*)

Thử thách 5. Viết 1 – 2 câu có sử dụng dấu ngoặc kép để đánh dấu phần trích dẫn trực tiếp hoặc lời đối thoại.

❖ **TS. VŨ THỊ LAN**

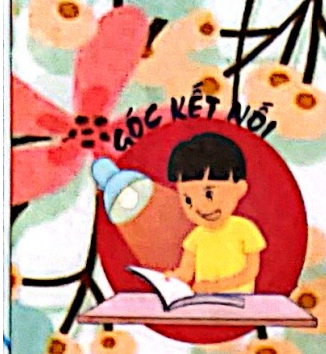

Cách viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc về cảnh vật trong tranh

❖ **Th.S NGUYÊN LÝ**

GV. Trường Tiểu học Archimedes, Q. Cầu Giấy, Hà Nội

Trong chương trình SGK *Tiếng Việt 3*, bộ *Kết nối tri thức với cuộc sống* có nội dung: *"Viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc về cảnh vật trong tranh"*. Đây là một đề bài khá khó với các em khi chỉ được nhìn qua tranh, ảnh mà chưa được đến, hoặc đã được đến nhưng hình ảnh trong tranh, ảnh và trên thực tế lại có sự khác biệt lớn. Hãy cùng *Văn tuổi thơ* giải "bài toán khó" này qua các bước sau *nhé!*

Bước 1: Giới thiệu bao quát về cảnh vật trong tranh:

- Tên cảnh vật trong tranh. Ví dụ: *biển, ruộng bậc thang, cánh đồng lúa, Hồ Gươm, dòng sông, toà nhà, con đường, công viên, đêm trăng rằm,…*

- Miêu tả bao quát. Ví dụ: *hùng vĩ, đẹp, thơ mộng, mênh mông, bao la, bát ngát, rộng thênh thang, lung linh, tấp nập, ồn ào,…*

Bước 2: Nêu đặc điểm nổi bật của cảnh vật trong tranh

- Đặc điểm nổi bật: màu sắc trong bức tranh, ví dụ: màu xanh của bầu trời, màu vàng của đồng lúa và màu xanh nước biển mát mắt nổi bật giữa bức tranh; các sự vật có trong tranh, ví dụ: xe cộ, sóng nước, cánh đồng lúa, con đường, hàng cây, đầm sen,...

- Hoạt động của con người trong tranh (Ví dụ: thư giãn ngắm nhìn, lao động hăng say, vui vẻ hạnh phúc...).

Bước 3: Miêu tả chi tiết điều em thích nhất

Tuỳ vào nội dung bức tranh, em hãy miêu tả chi tiết cảnh vật trong tranh. Ví dụ, với cảnh cánh đồng lúa chín, em có thể tả bầu trời, đám mây, bông lúa, hàng cây ven đường,... Nếu có con người, em có thể tả thêm hình ảnh này. Nhưng lưu ý tránh liệt kê những sự vật có trong tranh nhé!

Bước 4: Nêu tình cảm, cảm xúc của em đối với cảnh vật

- Tình cảm, cảm xúc trước vẻ đẹp của cảnh vật. Ví dụ: *tự hào, hãnh diện, yêu quý, hạnh phúc, vui mừng,…*

- Tình cảm, cảm xúc về vai trò của cảnh vật trong cuộc sống. Ví dụ: *góp phần điểm tô cho vẻ đẹp của quê hương, là địa điểm du lịch thu hút nhiều khách tham quan, là điểm nhấn cho thành phố, vùng quê...*

- Tình cảm, cảm xúc khi nghĩ đến những người tạo ra, bảo vệ giữ gìn cảnh vật đó. Ví dụ: *biết ơn, trân trọng, mong muốn sẽ được đến nơi đây,...*

Các em hãy cùng đọc đoạn văn dưới đây của bạn Trần Phương Thảo, học sinh lớp 5A4, Trường Tiểu học xã Thành Lợi, H. Vụ Bản, Nam Định) và thực hành viết đoạn nêu tình cảm, cảm xúc về cảnh vật trong tranh nhé!

Thế là một mùa xuân nữa đã tới... Tựa như một nàng công chúa, mùa xuân dịu dàng gõ cửa mọi nhà, đánh thức vạn vật khỏi giấc ngủ đông dài. Những mầm cây khẽ cựa mình trỗi dậy khoác lên mình tấm áo xanh tươi mới. Hạt mưa phùn nhè nhẹ hoà quyện với hơi ấm của mùa xuân đã mang đến cho cảnh vật một sức sống mới âm thầm mà mãnh liệt. Trong khung cảnh náo nhiệt của phố phường lúc xuân sang, em cùng mẹ đi chợ sắm đồ Tết. Khắp chợ rực rỡ sắc màu: màu vàng tươi như ánh nắng của bông hoa mai, màu hồng tươi thắm của cánh hoa đào, màu xanh thẫm của bánh chưng, màu đỏ tươi của đồ trang trí Tết... Tất cả đã tạo nên một khung cảnh nhộn nhịp, vui tươi. Trên trời, từng đàn én chao liệng rộn ràng như đang múa hát mừng xuân sang. Mùa xuân đến, đem theo bao âm thanh rạo rực, tô điểm bao sắc màu rực rỡ. Mùa xuân đúng là một món quà vô giá mà mẹ thiên nhiên đã ban tặng cho con người.

TRÒ CHUYỆN CÙNG

Nhà thơ Đỗ Toàn Diện

Nhà thơ Đỗ Toàn Diện (bút danh là Đỗ Hoàng Anh). Sinh ngày 6/5/1957 ở xã Cẩm Sơn, huyện Cẩm Thuỷ, tỉnh Thanh Hoá. Hiện ông sinh sống và làm việc tại Đắk Lắk. Ông là hội viên Hội Văn học nghệ thuật Đắk Lắk, và hội viên Hội Nhà văn Việt Nam.

Nhà thơ đã được tặng Kỉ niệm chương của Uỷ ban toàn quốc *"Vì sự nghiệp văn thơ Việt Nam"* (năm 2010), Bằng khen của Uỷ ban toàn quốc Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam (năm 2018); bằng khen của Uỷ ban Nhân dân tỉnh Đắk Lắk năm 2020 vì đã có thành tích xuất sắc trong lĩnh vực hoạt động văn học nghệ thuật nhiệm kì 2015 – 2020. Một số bài thơ thiếu nhi của nhà thơ được tuyển chọn vào sách giáo khoa và sách tham khảo giáo dục. Tác phẩm của nhà thơ được chọn giới thiệu ở tập *"Những nhà thơ vì hoà bình thế giới"*, gồm 190 tác giả của các nước trên toàn thế giới năm 2022.

Chia sẻ về lí do nào dẫn ông đến với công việc sáng tác cho thiếu nhi, nhà thơ chia sẻ: "Hơn 40 năm làm nghề dạy học, gắn bó hơn nửa cuộc đời với học trò nên tôi rất hiểu tâm sinh lí của lứa tuổi các em. Ông cha ta từng nói: *"Nhất quỷ, nhì ma, thứ ba học trò"*. Quả đúng như vậy, tuổi thơ tinh nghịch nhưng vô cùng ngộ nghĩnh, hồn nhiên và đáng yêu. Tôi luôn ở bên chia sẻ với những buồn vui mà các em gặp phải trong quá trình học

tập. Từ tình yêu thương, trân trọng và quý mến các em, những tứ thơ dần hé lộ trong tôi. Từ đó, tôi bắt đầu sáng tác thơ cho thiếu nhi. Những bài thơ tôi viết là những lời tâm sự, chia sẻ cùng các em, giúp các em cố giắng học tập để vượt qua mọi áp lực, mọi khó khăn trong quá trình học tập. Cho đến nay, tôi đã xuất bản 15 tập thơ, trong đó có 3 tập thơ: *Khúc đồng ca mùa hạ*, *Đám mây màu cổ tích*, *Tuổi chuồn chuồn* viết cho thiếu nhi. Dự định năm 2023 tôi sẽ xuất bản tập thơ thứ tư cho các em thiếu nhi, đó là tập *Lên trời hái sao*.

Kì này, *Văn tuổi thơ* giới thiệu tới các em 3 bài thơ của tác giả Đỗ Toàn Diện. Mời các em cùng đón đọc.

(HỒNG MAI giới thiệu)

Tết trồng cây

Vâng lời Bác Hồ dạy
Mùng ba Tết trồng cây
Toàn trường em hưởng ứng
Tham gia rất đủ đầy

Cây giống đà ươm sẵn
Xe cải tiến chuyên dùng
Thùng tưới càng chuyên dụng
Cuốc, thuổng luôn theo cùng.

Đường làng đến đồi trọc
Dằng dặc đoàn học sinh
Hăng hái và nhiệt tình
Cuốc, đào, trồng và tưới

Chỉ trong vòng một buổi
Cây đã phủ kín đồi
Thầy trò đều phấn khởi
Cười vui… xanh cả trời.

22/8/2022

(ĐỖ TOÀN DIỆN)

Nhà sàn

Nhà bắc thang leo núi
Ruộng bắc thang leo đồi
Lớp học lưng chừng trời
Ngày ngày em tới lớp
Xuống thung lại lên đồi
Như sóng lượn trùng khơi

Nhà mọc rễ khắp nơi
Găm vào lòng đất mẹ
Vắt vẻo lưng chừng núi
Vắt vẻo lưng chừng đồi
Mỗi lần cha xuống chợ
Đi hết nửa ngày trời
Khi núi rừng đi ngủ
Thì mới về tới nơi.

Bản làng em vất vả
Thương nhà sàn đơn côi.

2022

(ĐỖ TOÀN DIỆN)

Khúc nhạc rừng

Khi mặt trời chưa mọc
Bố đã dậy lên nương
Mẹ vào rừng kiếm củi
Em sửa soạn tới trường

Mẹ ủ cặp lồng cơm
Em ăn đi học sớm
Gà rừng gáy bên đường
Gọi nhau vang khắp xóm

Suối ngàn cũng đã thức
Chim thánh thót gọi bầy
Lá rừng dang tay vẫy
Khỉ chuyền cành đu dây...

Bình minh bừng tỉnh giấc
Thả tia nắng đầu ngày
Chó gại giọng... bỗng sủa
Trâu gõ mõ đi cày

Người đi làm nhộn nhịp
Chúng em vui đến trường
Bác nông dân lùa vịt
Vỡ mặt trời trong sương

Mỗi sáng em đi học
Nghe nhạc rừng du dương.

2022

(ĐỖ TOÀN DIỆN)

TRÒ CHUYỆN CÙNG TÁC GIẢ TRUYỆN "ONG BÉO và ONG GẦY"

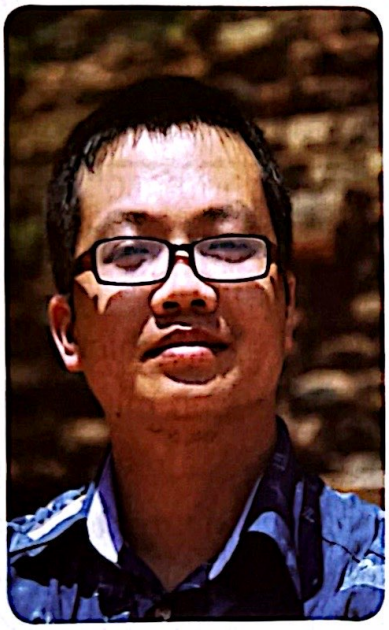

Nhà văn Uông Triều sinh năm 1977 ở Quảng Ninh, từng có 10 năm dạy học ở vùng Đông Bắc, hiện đang công tác ở Tạp chí *Văn nghệ Quân đội*.

Nhà văn đã xuất bản một số tác phẩm: *Tưởng tượng và dấu vết, Cô độc*... (tiểu thuyết), *Đôi mắt Đông Hoàng, Bò hoang phố cổ*... (truyện ngắn) *Hà Nội quán xá phố phường, Hà Nội dấu xưa phố cũ*... (tản văn).

Tác phẩm *Ong béo và ong gầy* là truyện thiếu nhi thuộc loại truyện phiêu lưu, thoả chí tò mò, ưa khám phá của bạn đọc nhỏ tuổi. Ngoài kiến thức về thiên nhiên mênh mông, bí ẩn và thú vị, *Ong béo và ong gầy* còn là bài học về kĩ năng sống; về kiến thức khoa học liên quan đến thiên tai, dịch bệnh, giới tính, ăn uống vì vóc dáng và sức khoẻ; về tinh thần tương thân tương ái cần có đối với mỗi con người...

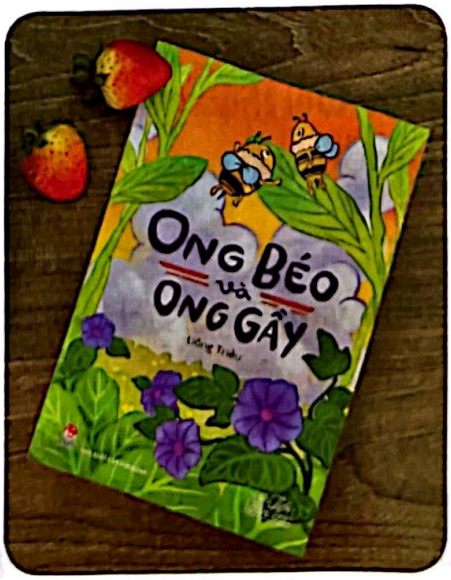

Nhân dịp truyện thiếu nhi *Ong béo và ong gầy* đã lọt vào chung khảo Giải thưởng Hội Nhà văn Việt Nam năm 2022, mời các bạn cùng trò chuyện với tác giả Uông Triều.

Văn tuổi thơ: Xin nhà văn giới thiệu cho các bạn đọc nhỏ tuổi vài nét về tác phẩm *Ong béo và ong gầy*.

Nhà văn: Tôi viết cuốn *Ong béo và ong gầy* vì càng ngày càng thấy các em nhỏ ít được gần gũi, "đụng chạm" với môi trường thiên nhiên và các sinh vật bé nhỏ sống quanh mình. Đến với tác phẩm, các em sẽ được phiêu lưu cùng ong béo ham ăn, vô tư, hơi ngốc nghếch nhưng tốt bụng và ong gầy kén ăn, thông minh, khó tính nhưng biết lo xa. Hai cá tính tưởng chừng khác biệt ấy đã hoà hợp, hỗ trợ cho nhau khi phải đối đầu với cóc cụ dễ sợ, cua kềnh giỏi võ, cá sộp tham ăn, lão chuột hôi hám hoặc tay vò vẽ ưa bắt nạt... Có những tình huống thót tim, những hờn ghen, hiểu lầm nhưng rồi anh em nhà ong đã vượt qua được bao nhiêu thử thách, khác biệt để trở về nhà trong vui vẻ và rộn ràng lời ca.

Văn tuổi thơ: *Nhà văn có lời khuyên gì cho chúng em khi chọn sách để đọc không ạ?*

Nhà văn: Đọc sách thì vui và biết thêm được nhiều điều thú vị. Các em nên chọn những cuốn sách độ dày vừa tầm, có tri thức khoa học và được viết một cách dí dỏm, ngộ nghĩnh bằng bất cứ ngôn ngữ nào hoặc đã được dịch ra tiếng Việt. Như thế việc đọc vừa thoải mái vừa không nặng đầu.

Sách của các tác giả người Việt là một lựa chọn hữu ích và thiết thực vì chúng giúp các em làm giàu vốn tiếng Việt của mình, cách hành văn thuần Việt, qua đó tập dượt cho các em kĩ năng diễn đạt khi trò chuyện hằng ngày và nhuần nhuyễn hơn trong việc thực hành các bài viết trên lớp. Một người giỏi tiếng Việt cả khi nói và viết sẽ có nhiều lợi thế trong cuộc sống và những công việc sau này các em ạ.

Văn tuổi thơ: Cảm ơn nhà văn đã chia sẻ. Mời các bạn cùng đọc một trích đoạn trong tác phẩm *Ong béo và ong gầy* nhé!

(MAI HƯƠNG giới thiệu)

Cuộc chiến với cua kềnh

Gã cua tỏ ra là một đấu sĩ lực lưỡng, gan lì, rất đáng nể. Nhìn đôi càng của gã, tôi biết chúng rất sắc và cứng. Đó là vũ khí đáng gờm, cũng giống như nọc của loài ong, khi cần phải sử dụng sẽ rất hiệu quả. Nhưng chúng tôi không phải kẻ thù của gã, và gã cua cũng có vẻ lạ lẫm với bọn tôi. Có lẽ lần đầu tiên gã nhìn thấy ong trên sông nên hơi bất ngờ. Không biết gã cua tiến đến vì tò mò hay muốn ăn thịt chúng tôi. Gã trố mắt nhìn anh em tôi và có vẻ như đang suy tính. Lúc ấy, ong gầy đã bình tĩnh hơn, cậu ấy bảo tôi:

– Theo em biết thì bọn cua kềnh không ưa món ong đâu nhưng lúc đói meo thì cũng không biết được. Bọn cua vỏ cứng lắm, mình đốt không ăn thua và nếu bây giờ phải tiêm nọc nữa thì em kiệt sức mất.

Chúng tôi thống nhất với nhau rằng, không thể đốt gã cua được vì không hiệu quả, có khi còn gãy ngòi cũng chưa biết chừng. Lúc này dùng nọc để tự vệ là không khả quan và đó là thứ vũ khí lợi hại cần phải tiết kiệm. Tôi nghĩ bây giờ đến lượt mình cần ra tay để chứng tỏ là một người anh trai xứng đáng. Xưa nay tôi vẫn cho rằng mình to béo và khoẻ mạnh để bù đắp cho trí thông minh khiêm tốn. Tôi bảo ong gầy cứ bình tĩnh, đã có anh béo đây rồi, không việc gì phải sợ một gã cua tầm thường thế này. Cứ tỏ ra bình thản như không để xem gã cua phản ứng ra sao.

Gã cua kềnh có hai càng nhưng một to, một bé. Cái càng to của gã trội lên trông rất tợn. Tôi thấy thú vị với đặc điểm độc đáo này của gã.

Quan sát kĩ hơn, tôi thấy cái càng ấy màu vàng ệch với những răng cưa và đầu mút nhọn hoắt rất phô phang. Có lẽ chỉ cần một cái càng ấy, gã có thể cắt anh em tôi dễ như bỡn. Nhưng cái càng nhỏ của gã cũng không kém hợi hại, vì có vẻ như nó linh động hơn và sẵn sàng phụ chiến cho cái càng to. Đôi càng của gã cua giống hệt vóc dáng hai anh em

tôi: một to, một bé trông rất ngộ. Tôi nghĩ thế nhưng không dám cười, sợ cười thì gã cua sẽ cáu. Đặc biệt, trông gã cua di chuyển thì rất chối vì gã bò ngang mà không đi thẳng được. Tám cái cẳng của gã khi di chuyển trông rất lạ. Trong khi hai cái càng huơ lên thủ thế thì tám cẳng khua loạn, lồm cồm, nhấp nhổm. Gã cua khi bắt gặp anh em tôi thì trố đôi mắt thô lố ra mãi không thôi, có lẽ tính gã tò mò lắm. Rồi một chốc hai con mắt tròn to của gã xoay một vòng. Có thể lúc ấy gã đang nghĩ tới một món lạ miệng giàu dinh dưỡng ở giữa dòng nước chảy cuồn cuộn chăng?...

Sau một lúc đứng im, gã cua di chuyển chầm chậm về phía chúng tôi. Hai anh em tôi vẫn đứng nguyên ra vẻ ngoan cường. Rồi tôi nghĩ ra một kế. Tôi nói nhỏ với ong gầy làm cảnh báo, còn mình quay lại phía gã cua kềnh. Tôi cong đuôi, khoe cái mũi kim nhọn, rồi ngoáy một vòng để ra oai.

Gã cua nhìn thấy phản ứng đó của tôi thì hơi chùn lại. Rồi gã khua hai cái càng lên như múa võ để hăm dọa. Cứ chỉ ấy như bảo rằng nếu tôi chĩa ngòi đốt gã thì đôi càng cứng kia sẽ cắt đứt ngay tức khắc.

(UÔNG TRIỀU)

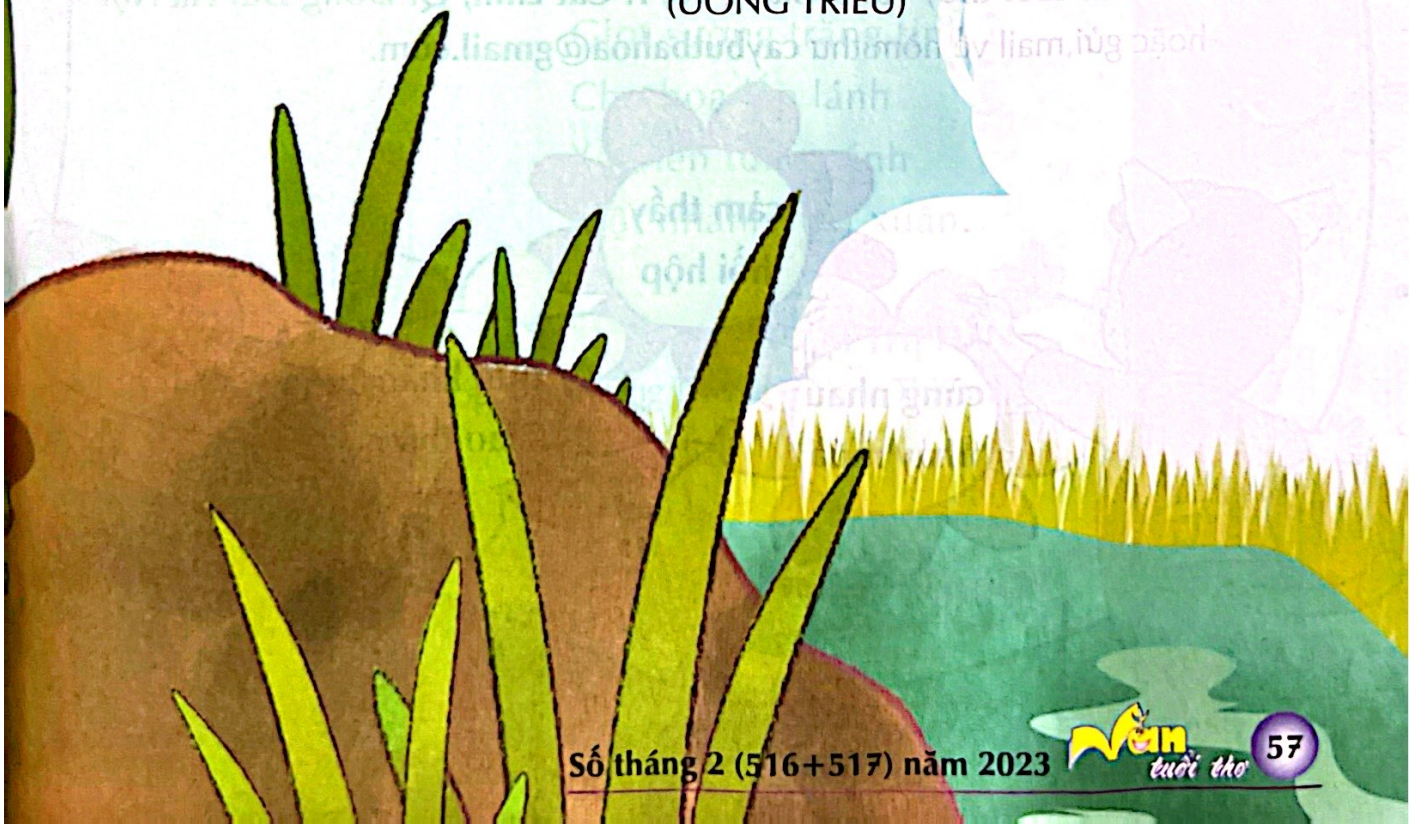

Mời các bạn tham gia cuộc thi viết

Cây bút "ba hoa"

Thời gian vừa qua, *Văn tuổi thơ* nhận được rất nhiều câu hỏi của các bạn nhỏ về cuộc thi viết *Cây bút "ba hoa"* (được phát động trên *Văn tuổi thơ* số 460). Nay, Ban biên tập vui mừng thông báo: Cuộc thi *Cây bút "ba hoa"* đã trở lại và hứa hẹn sẽ "lợi hại" hơn xưa. "Lợi hại" ở chỗ:

- Nhiều đề bài "hóc búa" mà thú vị hơn
- Nhiều giải thưởng vinh dự hơn
- Và nhiều phần quà giá trị, hấp dẫn hơn nữa!!!

Hãy nhanh tay tham dự "trồng hoa" trên sân vườn độc - lạ này của *Văn tuổi thơ* bạn nhé!

Lưu ý:

- Bài dự thi có độ dài khoảng 150 chữ, trong đó có chứa từ khoá là các bông hoa của *Văn tuổi thơ*.
- Bài dự thi phải ghi rõ tên, lớp/ trường của thí sinh và số điện thoại liên hệ của giáo viên hoặc phụ huynh.
- Bài dự thi gửi về Toà soạn theo một trong hai cách: gửi thư về địa chỉ: ***Văn tuổi thơ*, 187B Giảng Võ, P. Cát Linh, Q. Đống Đa, Hà Nội** hoặc gửi mail về hòm thư **caybutbahoa@gmail.com.**

*Các bạn học sinh Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2, huyện Tân Yên, tỉnh Bắc Giang là những cộng tác viên rất nhiệt tình và đáng yêu của **Văn tuổi thơ**. Số này, Ban biên tập xin giới thiệu chùm sáng tác của Câu lạc bộ Nghệ sĩ nhí Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2. Mời các bạn cùng đón đọc nhé!*

Hoa đào

Hoa đào đẹp lắm!
Cánh phơn phớt hồng
Xuân tới, đông qua
Hoa rung rinh múa

Chúa xuân dịu dàng
Gọi nàng hoa dậy
Ngậm đầy giọt nắng
Từng nụ nhỏ xinh.

Giọt sương trắng tinh
Cho hoa lấp lánh
Xếp lên từng cánh
Một nhành hoa xuân.

❖ **LẠI THỊ HÂN**
Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2,
H. Tân Yên, Bắc Giang

Cánh én mùa xuân

Mùa xuân nắng vàng
Gọi mời én sang
Cánh nhỏ vút ngang
Rộn ràng mở hội
Chồi non đội vỏ
Mạnh mẽ vươn lên
Chim én đến bên
Gọi thêm hoa nở
Hớn hở mừng vui
Én mang xuân về.

❖ **NGUYỄN THỊ PHƯƠNG LOAN**

Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2,
H. Tân Yên, Bắc Giang

Vườn xuân

Hoa đào nở rộ
Mai hé nụ vàng
Đón mùa xuân sang
Sân vườn rực rỡ

Kìa chị thược dược
Miệng cười thật tươi
Đây vi-o-let
Cũng chúm chím cười

❖ **DƯƠNG THỊ HẠNH**

Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2,
H. Tân Yên, Bắc Giang

Chiếc bánh chưng xanh

Tết về có bánh chưng xanh
Gói bằng dong biếc, nội canh từng ngày
Vỏ bằng nếp cái thơm thay!
Nhân bằng thịt mỡ, hành xay, đỗ bùi
Tiêu cay thêm chút dậy mùi
Gói vào, buộc chặt cho vừa chắc tay
Luộc lên hương bánh toả ngay
Dẻo thơm vừa miệng, lộc may đong đầy.

❖ **VŨ THỊ THẮNG**
Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2,
H. Tân Yên, Bắc Giang

❖ **NGÔ PHƯƠNG LOAN**
Lớp 3E7, Trường Tiểu học Tam Sơn 1,
TP. Từ Sơn, Bắc Ninh

Câu chuyện về tia nắng mùa xuân

Mùa xuân tới, muôn hoa khoe sắc, toả hương. Chúa xuân bắt đầu ban xuống trần gian những tia nắng ấm áp và đáng yêu nhất. Tia nắng đáp nhẹ lên một nụ hồng chúm chím. Nụ hồng gặp nắng, liền bừng tỉnh và nở những cánh hoa mỏng manh, mượt tựa nhung! Tia nắng mừng rỡ, nhảy nhót chúc mừng bông hồng. Những bông hoa khác thấy vậy thi nhau tranh giành tia nắng.

Chị cúc vàng nói:

– Này này, hoa hồng ơi, tia nắng là của chị. Chị cho em mượn tạm thôi nhé.

Chị lan đằm thắm lại thất thanh:

– Nào phải của hồng hay của cúc, tia nắng là của mình! Lại đây nào, tia nắng ơi.

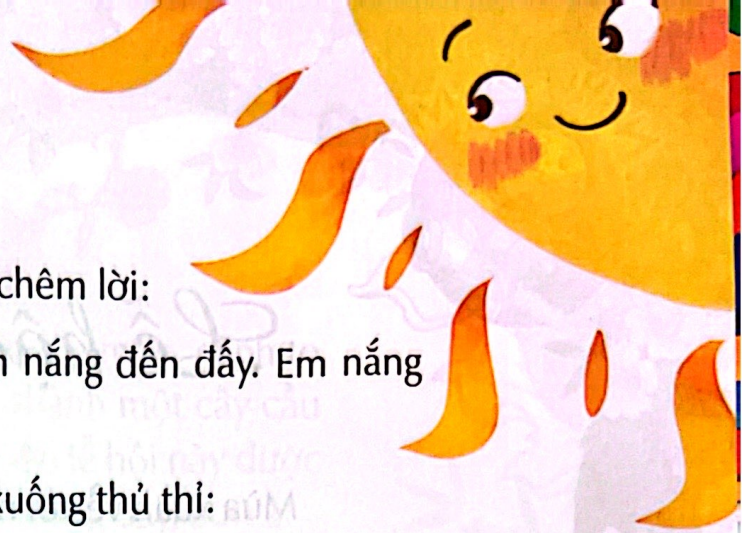

Chị gió bay ngang chêm lời:

– Ôi ôi, là tôi đem nắng đến đấy. Em nắng phải là của tôi chứ.

Bạn mây trắng sà xuống thủ thỉ:

– Không phải đâu, tớ ở tít trên trời, nên tia nắng là của tớ mới phải!

Ông mặt trời nhướng mày:

– Ô kìa, ông mới là người tạo ra tia nắng mà, nhìn ông đây này! - Ông mặt trời lắc lắc thân mình tròn ủng.

Mọi người cứ cãi nhau mãi, ai cũng nhận tia nắng đáng yêu ấy là của mình. Ông đất chứng kiến câu chuyện từ đầu liền phá lên cười to và nói:

– Tia nắng ấy là của tất cả chúng ta! Vì khi chúa xuân đến, ông mặt trời toả ra những tia nắng ấm áp, rồi chị gió đưa mây tản ra xa, giúp tia nắng len lỏi xuống mặt đất, đậu trên nụ hồng, cúc vàng và lan tím. Vậy nên, tia nắng không phải là của riêng ai đâu. Mọi người thấy phải không nào?

Mọi người gật gù, đồng thanh đáp:

– Chí phải. Tia nắng là của chúng ta!

❖ **NGUYỄN THỊ LOAN**

Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2, H. Tân Yên, Bắc Giang

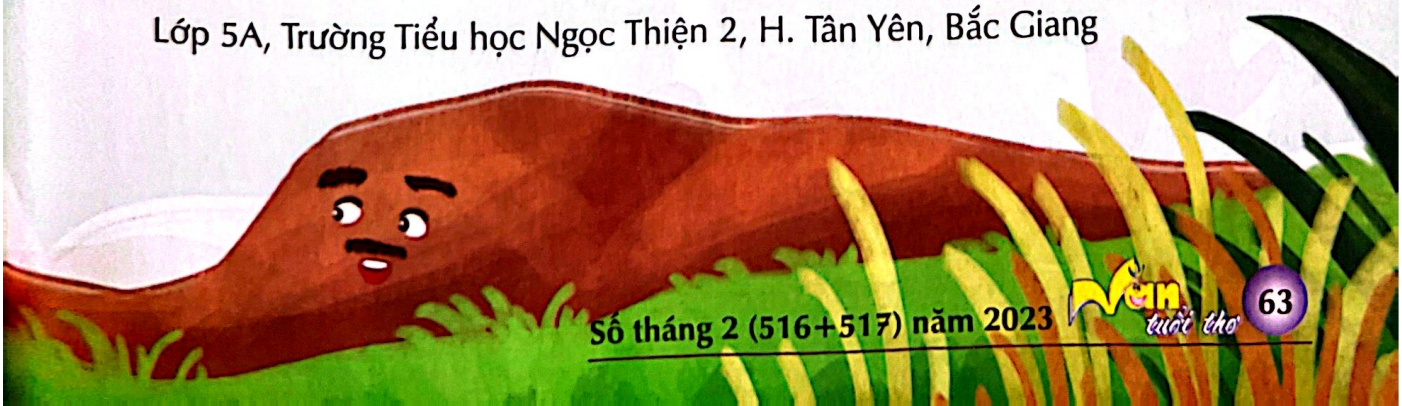

Lễ hội Cầu Vồng

Mùa xuân về với những cơn mưa phùn nhẹ, những tia nắng mới ấm áp, những cánh đào, cánh mai bung nở rực rỡ và với cả không khí lễ hội tưng bừng khắp muôn nơi. Đặc biệt, ở quê bạn Mèo, huyện Tân Yên, tỉnh Bắc Giang, còn có một lễ hội rất đặc biệt mang tên: Lễ hội Cầu Vồng. Hôm ấy, bầu trời quang đãng, trăm hoa đua nhau đua nở, mọi người đi chơi hội rất đông. Mèo ngồi trong vòng tay bố thích thú lắm. Mèo cứ ngước nhìn lên trời gãi gãi đầu, rồi mãi sau mới ngơ ngác hỏi bố:

– Bố ơi, ông bảo đây là lễ hội Cầu Vồng, mà nãy giờ con chẳng thấy chiếc cầu vồng nào, hay cầu vồng đang chơi trốn tìm cùng bạn nắng, bạn mây hả bố?

Bố mẹ phá lên cười. Vuốt mũi Mèo, bố nói:

– Cái đầu của Mèo bé xíu mà cũng nghĩ ra được ý hay như thế nhỉ!

– Hì hì. – Mèo cười tít cả mắt.

Mẹ dịu dàng nói:

– Mèo ơi, lễ hội này có tên Cầu Vồng vì xa xưa bên suối Vồng, chỗ con cùng các bạn hay chơi ô ăn quan

có một cây gỗ lớn ơi là lớn. Lớn đến mức, cành to của nó bắc ngang qua suối, tạo thành một cây cầu để dân làng có thể qua lại. Vậy nên lễ hội này được đặt tên theo tích cây cầu ở suối Vồng đấy, con à!

– À thì ra là vậy. Con hiểu rồi ạ! Ô... mọi người đang làm gì mà nối đuôi nhau đông vậy ạ? Cứ như đang chơi trò "Rồng rắn lên mây" bố mẹ nhỉ.

– Các ông các bà đang làm lễ tế ngựa. Con nhìn các bác đang đội đầu ngựa giấy kia kìa! Đây là một nghi thức đặc biệt ở quê mình để cầu mong mưa thuận gió hoà, nhà nhà no đủ, đồng thời cũng thể hiện lòng biết ơn, ghi nhớ những chiến công lẫy lừng của các võ tướng xưa và biểu dương tinh thần thượng võ của mảnh đất Cầu Vồng đấy. – Bố Mèo nói giọng trầm ấm.

Hôm đó, ngoài lễ tế ngựa, Mèo còn được xem múa võ truyền thống trong tiếng trống, tiếng chiêng rộn ràng, được xem các anh, chị chơi đấu vật, bắn cung nỏ, đánh cờ người, thổi cơm thi, thả diều, bịt mắt đập niêu và kéo co vui ơi là vui. Mèo rất thích lễ hội Cầu Vồng.

NGUYỄN THẾ KỲ
Lớp 5A, Trường Tiểu học Ngọc Thiện 2,
H. Tân Yên, Bắc Giang

Giới thiệu SGK Tiếng Việt lớp 4

Ngày 9/1/2023, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã phê duyệt cuốn SGK **Tiếng Việt 4**, bộ **Kết nối tri thức với cuộc sống** và bộ **Chân trời sáng tạo**. Mời các bạn đón đọc nhé!

Bộ Kết nối tri thức với cuộc sống

Bộ Chân trời sáng tạo

Giá: 28.000 đồng